

บทที่ 4 ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องผลกระทบของการถ่ายทอดเทคโนโลยีการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และสภาพแวดล้อมของชุมชนและครัวเรือนในชนบทภาคเหนือของไทย ได้ทำการเก็บข้อมูลครอบคลุมพื้นที่ 11 หมู่บ้าน ใน 3 จังหวัดในภาคเหนือตอนบนอันได้แก่ เชียงใหม่ น่าน และแม่ฮ่องสอน หน่วยในการวิจัยครั้งนี้มีหน่วยในการวิเคราะห์ (Unit of Analysis) เป็นชุมชน การนำเสนอผลการวิจัยจะนำเสนอตามลำดับดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลสภาพทั่วไปของชุมชนที่ศึกษา

ตอนที่ 2 สถานการณ์ปัจจุบันของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชนบทภาคเหนือของประเทศไทย

ตอนที่ 3 แนวโน้มการขยายตัวของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชนบทภาคเหนือของประเทศไทย

ตอนที่ 4 ความเข้มแข็งของชุมชนในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชนบทภาคเหนือของไทย

ตอนที่ 5 ผลกระทบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่อชุมชนและครัวเรือนในชุมชนที่มีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชนบทภาคเหนือของประเทศไทย

ตอนที่ 6 แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสมสำหรับชุมชนในชนบทภาคเหนือของประเทศไทย

ตอนที่ 1 ข้อมูลสภาพทั่วไปของชุมชนและกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

1.1 สภาพทั่วไปของชุมชนที่ศึกษา

จังหวัดน่าน

การศึกษาครั้งนี้เก็บข้อมูลครอบคลุมในพื้นที่ 3 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านสันเจริญ บ้านห้วยหยวก และบ้านสองแคว ซึ่งมีรายละเอียดในแต่ละหมู่บ้านดังนี้

บ้านสันเจริญ

บ้านสันเจริญ หมู่ที่ 6 ตำบลผาทอง อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน ตั้งอยู่บนพื้นที่สูงตามแนวเขาดอยภูสัน (ดอยวาว) ที่ตั้งหมู่บ้านมีความสูงจากระดับน้ำทะเล 700 เมตร ห่างจากอำเภอท่าวังผาไปทางทิศตะวันตก 34 กิโลเมตร การเดินทางแบ่งเป็น 2 ช่วง คือ เป็นถนนลาดยาง จากตัวอำเภอระยะทาง 19 กิโลเมตร เป็นถนนลูกรังเข้าหมู่บ้าน 15 กิโลเมตร การคมนาคมโดยรถยนต์เข้าถึงพื้นที่ ในช่วงฤดูฝนการเดินทาง

ทางลำบากเป็นบางช่วง มีพื้นที่ทั้งหมด 20,600 ไร่ ซึ่งอยู่ในเขตป่าสงวนทั้งหมด อาณาเขตทิศเหนือ ติดต่อหมู่บ้านน้ำพัน ต.นาไร่หลวง อ.สองแคว จ.น่าน ทิศใต้ ติดต่อบ้านน้ำกิ ต.ผาทอง อ.ท่าวังผา จ.น่าน ทิศตะวันออก ติดต่อบ้านน้ำลึกใต้ ต.ผาทอง อ.ท่าวังผา จ.น่าน ทิศตะวันตก ติดต่อเขตอำเภอปง จ.พะเยา หมู่บ้านมีประวัติยาวนานกว่าร้อยปีมีพื้นที่ของหมู่บ้านประมาณ 20,600 ไร่ซึ่งตั้งอยู่ในเขตป่าสงวนทั้งหมด บ้านสันเจริญเป็นหมู่บ้านชาวเขาเผ่าเมี่ยน (เย้า) อาศัยอยู่จำนวน 93 หลังคาเรือน 110 ครอบครัว ประกอบด้วย ชาย 288 คน หญิง 350 คน รวมทั้งสิ้น 638 คน (ข้อมูลหมู่บ้านปี 2546) เดิมประกอบอาชีพทำไร่และปลูกฝิ่น ประกอบอาชีพหลักคือ ปลูกข้าวไร่ กาแฟ ข้าวโพด ฝ้ายและลินจี ประกอบอาชีพรอง คือ หัตถกรรมเย็บปักถักร้อย เลี้ยงสัตว์ และเก็บของป่ามาขายมีบางคนออกไปรับจ้างนอกหมู่บ้าน ประชากรมีบ้านเป็นของตนเอง สภาพบ้านเป็นบ้านไม้ชั้นเดียว พื้นติดกับดิน หลังคามุงสังกะสีและจาก ปัจจุบันเริ่มมีสภาพเป็นบ้านสองชั้นบ้าง มุงกระเบื้องกึ่งกาแพง ผนังบ้านก่ออิฐ ฉาบปูนตามสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ปัญหาของชุมชนส่วนใหญ่ คือ ปัญหาการคมนาคมที่ไม่สะดวกทำให้ไม่สามารถเข้าถึงการรักษาพยาบาลและการจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร ปัญหาการศึกษาและปัญหาการใช้สารเคมีในการเกษตร

บ้านห้วยหยวก

บ้านห้วยหยวก หมู่ที่ 6 ตำบลแม่ชะนิง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน ชุมชนมีประวัติการตั้งถิ่นฐานมาตั้งแต่ปี 2517 โดยอพยพมาจากอำเภอบัว ตั้งอยู่ห่างจากตัวเมืองจังหวัดน่านประมาณ 37 กิโลเมตร ไปทางถนนทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1091 สายน่าน - บ้านหลวง เลี้ยวซ้ายเข้าทางบ้านปางเป็ย การเดินทางแบ่งเป็น 2 ช่วง ช่วงแรกเป็นถนนลาดยางระยะทาง 27 กิโลเมตร ช่วงที่ 2 เป็นถนนดินลูกรัง ระยะทาง 9 กิโลเมตร การคมนาคมค่อนข้างลำบากในหน้าฝน ทิศเหนือติดต่อบ้านปางเป็ย อำเภอเมือง จังหวัดน่าน ทิศตะวันออก ติดต่อบ้านห้วยจำปูล อำเภอเมือง จังหวัดน่าน ทิศตะวันตก ติดต่อเขตอำเภอบ้านหลวง ทิศใต้ ติดต่อหมู่บ้านห้วยน้ำจิ้ง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน ประชากรบ้านห้วยหยวกประกอบด้วยชาวเขา 2 เผ่า คือ เผ่าม้ง (แม้ว) จำนวน 82 หลังคาเรือน 98 ครอบครัว 620 คน และเผ่าตองเหลือง (มลาบรี) จำนวน 19 หลังคาเรือน 21 ครอบครัว 123 คน รวมทั้งสิ้น 91 หลังคาเรือน 114 ครอบครัว 898 คนโดยทั้งสองชนเผ่าอาศัยอยู่คนละกลุ่มหมู่บ้าน (ข้อมูลปี 2546) ส่วนใหญ่เผ่าม้งมีอาชีพหลักคือ เกษตรกรรม ทำไร่ทำสวน เช่น ปลูกข้าว ข้าวโพด ฝรั่ง ถั่ว ลินจี มะม่วง ส้ม อาชีพรอง คือ หัตถกรรม จักสาน ปักผ้า หาของป่า เช่น หน่อไม้ ปอสา ส่วนตองเหลืองส่วนใหญ่ไม่ประกอบอาชีพมีบ้างที่เริ่มรับจ้างโดยมีเผ่าม้งเป็นผู้จ้าง ในส่วนของที่อยู่อาศัยนั้นประชากรที่เป็นชาวเขาเผ่าม้งมีบ้านเป็นของตนเอง สภาพบ้านเป็นบ้านไม้ชั้นเดียว พื้นติดกับดิน หลังคามุงสังกะสีและจาก ปัจจุบันเริ่มมีสภาพเป็นบ้านสองชั้น มุงกระเบื้อง กึ่งกาแพง ผนังบ้านก่ออิฐ ฉาบปูนตามสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ส่วนชาวเขาเผ่าตองเหลืองนั้นเริ่มเข้ามาอาศัยในชุมชนประมาณปี 2542 เริ่มมีบ้านเป็นของตนเอง พื้นติดกับดินหลังคามุงหญ้าคา ผนังเป็นฟาก ซึ่งแต่เดิมอาศัย

อยู่ในป่าโดยอาศัยใบไม้ในป่าปลูกเป็นเพิงพัก และย้ายที่อยู่อาศัยไปเรื่อยๆ ในป่า ปัญหาทั่วไปของชุมชน ได้แก่ ปัญหาสุขภาพ ปัญหาการไม่สามารถพูดภาษาไทยได้และปัญหาการเกษตร

บ้านสองแคว

บ้านสองแคว หมู่ที่ 5 ตำบลสะเนียง อำเภอเมือง จังหวัดน่าน ตั้งอยู่ห่างจากตัวจังหวัดน่าน ตั้งอยู่ห่างจากตัวเมืองจังหวัดน่านไปทางถนนหลวงแผ่นดินหมายเลข 1091 สายน่าน - บ้านหลวง การคมนาคมด้วยรถยนต์มีความสะดวก ถนนลาดยางผ่านหมู่บ้าน บ้านสองแคว เป็นหมู่บ้านชาวเขาเผ่าม้ง อาศัยอยู่จำนวน 227 หลังคาเรือน 1,685 คน ชาย 867 คน 727 คน(ข้อมูลปี 2546) ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพ ทำไร่ ทำสวน เช่น สวนลิ้นจี่ กาแฟ และเริ่มมีการปลูกส้ม รองลงมาคือรับจ้าง ค้าขาย และ รับราชการ ในส่วนของที่อยู่อาศัยนั้น สภาพบ้านจะเป็นบ้านไม้ชั้นเดียว พื้นติดกับดิน หลังคามุงจาก ปัจจุบันได้แปรสภาพไปเป็นบ้านก่ออิฐฉาบปูน หลังคามุงสังกะสีและกระเบื้อง เป็นบ้านชั้นเดียวสองชั้นบางบ้านมีฐานะดี ปัญหาในชุมชนส่วนใหญ่ คือ ปัญหาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ ปัญหาการศึกษาและปัญหาสุขภาพ

จังหวัดแม่ฮ่องสอน

การศึกษาครั้งเก็บข้อมูลครอบคลุมในพื้นที่ 4 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านห้วยฮี้ บ้านถ้ำลอด บ้านผาป่อง และบ้านเมืองแพม ซึ่งมีรายละเอียดในแต่ละหมู่บ้านดังนี้

บ้านห้วยฮี้

บ้านห้วยฮี้ หมู่ที่ 8 ตำบลห้วยปูลิง อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน อยู่ห่างจากตัวอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอนประมาณ 50 กิโลเมตร แต่สภาพการคมนาคมไม่สะดวก ระยะทางนับจากทางแยกถนนสาย 108 (แม่สะเรียง - แม่ฮ่องสอน) เป็นถนนลูกรังและโคลน สูงชันและคดเคี้ยวเป็นระยะทางกว่า 30 กิโลเมตร มีประวัติยาวนานกว่า 200 ปี แต่เดิมประชากรบ้านห้วยฮี้ได้กระจายกันอยู่ในตำบลห้วยปูลิง มีการโยกย้ายหมู่บ้านอยู่บ่อยๆ เนื่องจากต้องการที่ดินทำกินใหม่ และความเชื่อเกี่ยวกับอิทธิพลของผีที่มีต่อการประกอบอาชีพและสุขภาพทำให้ผลผลิตพืชและสัตว์ไม่ดีและทำให้เจ็บป่วยอยู่เป็นประจำ ปัจจุบันชาวกระเหรี่ยงแดง (สะกอ) บ้านห้วยฮี้หมู่ที่ 8 ตำบลห้วยปูลิง อ.เมือง จ.แม่ฮ่องสอน ปลูกสร้างหมู่บ้านอยู่อย่างถาวรเมื่อประมาณยี่สิบกว่าปีที่ผ่านมาโดยมีพื้นที่หมู่บ้านทั้งหมดประมาณ 31,000 ไร่ อาชีพหลักของชาวกระเหรี่ยงบ้านห้วยฮี้ คือ การทำนา ทำข้าวไร่ ปลูกพืชผัก เลี้ยงสัตว์ ไร่ หมู ควาย โดยเน้นทำการเกษตรแบบพอเพียงเพื่อยังชีพ ประชากรทั้งหมดนับถือศาสนาคริสต์มีมากกว่าครึ่งพูดภาษาไทยไม่ได้ (โดยเฉพาะวัยกลางคนและสูงอายุ) ในส่วนของที่อยู่อาศัยปัจจุบันหมู่บ้านห้วยฮี้ยังคงสภาพบ้านเรือนแบบดั้งเดิมไว้เป็นส่วนใหญ่ คือ สภาพบ้านจะเป็นบ้านไม้ชั้นเดียว พื้นติดกับดิน หลังคามุงจาก มีบางบ้านที่เปลี่ยนแปลงไป

เป็นบ้านสองชั้นหลังคามุงกระเบื้องแต่ก็มีไม่มากนัก ปัญหาของชุมชน ได้แก่ ปัญหาด้านผลผลิตจากการเกษตร ปัญหาสิทธิในที่ดินทำกินและปัญหาของการคมนาคม

บ้านถ้ำลอด

บ้านถ้ำลอด หมู่ที่ 1 ตำบลถ้ำลอด อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน ตั้งอยู่ห่างจากตัวเมืองจังหวัดแม่ฮ่องสอน ประมาณ 77 กิโลเมตร ห่างจากถนนสายปาย - แม่ฮ่องสอนประมาณ 12 กิโลเมตร การคมนาคมสะดวกเป็นทางลาดยางโดยตลอด พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นเขาหินปูน ขนาดเล็ก มีแม่น้ำไหลผ่านพื้นที่ คือ แม่น้ำลาวงโดยไหลผ่านถ้ำลอด ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของชุมชน ประชากรส่วนใหญ่ของบ้านถ้ำลอดเป็นคนไทยเชื้อสายไทยใหญ่ นับถือศาสนาพุทธ ยังคงมีการใช้ภาษาไทยใหญ่ในการติดต่อสื่อสารกัน มีประชากรประมาณ 1,600 คน จำนวน 240 ครัวเรือน อาชีพหลักคือการทำไร่ และทำนา เช่น กระเทียมและไม้ผล (มีน้อยมาก) อาชีพรองคือ อาชีพรับจ้างโดยเฉพาะที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว โดยผู้หญิงรับจ้างถือตะเกียงนำทางเที่ยวชมถ้ำลอด ผู้ชายรับจ้างต่อแพ โดยมีกรรมกรรวมกลุ่มกันประกอบอาชีพถือตะเกียงและต่อแพ สภาพบ้านเรือนในปัจจุบันมีทั้งบ้านที่สร้างจากไม้และปูน มีสาธารณูปโภคครบถ้วน

บ้านผาบ่อง

บ้านผาบ่อง หมู่ที่ 1 ตำบลผาบ่อง อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ตั้งอยู่ห่างจากตัวเมืองแม่ฮ่องสอนลงมาทางใต้ ประมาณ 10 กิโลเมตรเส้นทางคมนาคมสะดวกมาก ประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวไทยใหญ่หรือได้นับถือศาสนาพุทธและคริสต์ เป็นชุมชนขนาดใหญ่กว่า 436 หลังคาเรือน (ข้อมูล ปี 2546) มีสาธารณูปโภคครบถ้วน สภาพบ้านเรือนส่วนใหญ่เป็นไม้ ครึ่งตึกครึ่งไม้ หรือปูนบ้านชั้นเดียว ส่วนใหญ่มีฐานะดีและปานกลาง ค่อนข้างเจริญเมื่อเทียบกับชุมชนอื่นทั้งหมดของจังหวัดแม่ฮ่องสอน อาชีพหลัก คือ การทำการเกษตรกรรมและการรับการรับจ้างซึ่งมีทั้งในและนอกหมู่บ้าน อาชีพรอง คือ คำขาย รับราชการ ทัศนกรรมและท่องเที่ยว

บ้านเมืองแพม

บ้านเมืองแพม หมู่ที่ 5 ตำบลถ้ำลอด อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นชุมชนที่ตั้งมานานประมาณ 40 ปี โดยโยกย้ายมาจากหมู่บ้านหัวแม่แมน อำเภอปางมะผ้า ตั้งอยู่ห่างจากตัวอำเภอปางมะผ้าประมาณ 20 กิโลเมตร และอยู่ห่างจากบ้านถ้ำลอดประมาณ 6 กิโลเมตรซึ่งเป็นระยะทางลูกรังและสูงชัน ในฤดูฝนเดินทางลำบากมาก บ้านเมืองแพมเป็นชาวเขาเผ่ากระเหรี่ยง (สะกอ) สภาพบ้านเรือนในปัจจุบัน สภาพบ้านเรือนในปัจจุบันจะเป็นบ้านไม้ชั้นเดียว พื้นติดกับดิน หลังคามุงจาก มีบางบ้านที่เปลี่ยนแปลงไปเป็นบ้านสองชั้นหลังคามุงกระเบื้อง ในหมู่บ้านไม่มีไฟฟ้า แต่มีระบบประปาหมู่บ้าน ส่วนใหญ่มี

ฐานะยากจนประกอบอาชีพหลัก คือ ทำการเกษตรแบบยังชีพ เช่น ปลูกข้าว กระจ่าง และข้าวโพด อาชีพรองคือการออกไปรับจ้างนอกหมู่บ้าน

จังหวัดเชียงใหม่

บ้านแม่สะ

บ้านแม่สะ หมู่ที่ 8 ตำบลป่าแป๋ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย 3 หย่อมบ้าน คือ บ้านแม่สะ 45 ครัวเรือน บ้านแม่จอก 31 ครัวเรือน และบ้านโป่งน้อย 8 ครัวเรือน มีจำนวนประชากรทั้งหมด 451 คน ชาย 227 คน หญิง 224 คน ร้อยละ 60 เป็นชาวเขาเผ่า กระเหรี่ยง ร้อยละ 39 เป็นคนพื้นเมืองและร้อยละ 1 เป็นมุสลิม บ้านแม่สะ หมู่ 8 ตำบลป่าแป๋ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ตั้งอยู่ห่างจากตัวอำเภอแม่แตงประมาณ 42 กิโลเมตร ตามทางสาย แม่มาลัย - ปาย โดยมีถนนเส้นผ่ากลางหมู่บ้านทำให้กลายเป็นที่พักแรมของคนเดินทางทั้งรถโดยสารประจำทางและรถส่วนตัว ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพปลูกชาเพื่อทำเมี่ยงและทำนา นอกจากนั้นก็มีอาชีพรับจ้างและค้าขายสภาพที่อยู่อาศัยแตกต่างกันตามหย่อมบ้าน บ้านแม่สะเป็นที่อยู่อาศัยของคนเมืองมีสภาพเป็นบ้านไม้ชั้นเดียวหรือสองชั้นหรือบ้านปูนชั้นเดียว ในขณะที่บ้านแม่จอกและโป่งน้อย ส่วนใหญ่เป็นบ้านไม้ไผ่ได้ถูกสูงแบบบ้านชาวกระเหรี่ยงทั่วไป หลังคามุงจากหรือสังกะสี

บ้านแม่ตะมาน

บ้านแม่ตะมาน หมู่ที่ 2 ตำบล กี้ดช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ มีประวัติการก่อตั้งชุมชนมานานกว่า 80 ปี ตั้งอยู่ห่างจากทางหลวงสายเชียงใหม่ - ปางประมาณ 7 กิโลเมตรและอยู่ห่างจากตัวเมืองเชียงใหม่ประมาณ 50 กิโลเมตร เส้นทางคมนาคมสะดวก มีถนนลาดยางและสาธารณูปโภคทั้งไฟฟ้าและประปาหมู่บ้าน ประชากรทั้งหมดเป็นคนพื้นเมือง นับถือศาสนาพุทธ

บ้านห้วยหอย

บ้านห้วยหอย หมู่ที่ 19 ตำบลแม่วิน อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ โดยแบ่งออกเป็น 3 หย่อมบ้าน คือ บ้านห้วยหอย บ้านห้วยข้าวลิบ และบ้านประตูเมืองเส้นทางคมนาคมลำบากโดยเฉพาะหน้าฝน มีประชากรทั้งหมด 88 ครัวเรือน 466 คน ในส่วนของบ้านห้วยหอยนั้นมี 47 ครัวเรือน มีประชากรทั้งหมด 232 คน ชาย 111 คน หญิง 121 คน (ข้อมูลปี 2546) บ้านห้วยหอยเป็นกระเหรี่ยงกะกอ นับถือศาสนาคริสต์พูดภาษาไทยไม่ได้โดยเฉพาะผู้สูงอายุและวัยกลางคน อาชีพหลักคือ ทำนา (ขั้นบันได) ทำไร่และเลี้ยงสัตว์ มีบ้างที่มีอาชีพรับจ้างสภาพบ้านเรือนเป็นบ้านชั้นเดียว หลังคามุงใบตองตึง ปลูกพันธุ์สูงพันธุ์ด้วยฟาก บางหลังผนังบ้านทำด้วยฟากบางหลังทำด้วยไม้ ปัจจุบันเริ่มแปรสภาพเป็นบ้านไม้ 2 ชั้นหลังคามุงกระเบื้อง ได้ถูกโล่ง

บ้านแม่กำปอง

บ้านแม่กำปอง หมู่ที่ 3 ตำบลห้วยแก้ว กิ่งอำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ หมู่บ้านแม่กำปอง ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของกิ่งอำเภอแม่ออน ห่างจากตัวเมืองเชียงใหม่ ประมาณ 50 กิโลเมตร การคมนาคมสะดวก มีสาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้าและประปาหมู่บ้าน บ้านแม่กำปองนี้มีประวัติการก่อตั้ง ยาวนานกว่าร้อยปี โดยเริ่มจากการอพยพของชาวบ้านกลุ่มหนึ่งจากเขตอำเภอดอยสะเก็ด จังหวัด เชียงใหม่ เพื่อประกอบอาชีพทำสวนเมี่ยง ปัจจุบันบ้านแม่กำปองมีสมาชิกถึง 128 ครัวเรือน มีจำนวน ประชากรรวมทั้งสิ้น 418 คน (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย: 2546) ประชาชนทั้งหมดเป็นคนพื้น เมือง ประกอบอาชีพหลักทางการเกษตร คือ การทำสวนชาเพื่อทำเมี่ยง นอกจากนั้นมีกาแฟ สภาพบ้าน เรือนเป็นบ้านไม้ทั้งชั้นเดียวและสองชั้น หรือครึ่งตึกครึ่งไม้

1.2 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้ทำการแบ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการ ท่องเที่ยว และ ชาวบ้านทั่วไป ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียใน การท่องเที่ยวจำนวน 92 ราย และชาวบ้านทั่วไปจำนวน 198 ราย จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มี ส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวมีอายุเฉลี่ย 42 ปี ผู้ให้ข้อมูลที่มีอายุน้อยที่สุดอายุ 19 ปี และอายุสูงที่สุด 77 ปี ในส่วนของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นชาวบ้านทั่วไปมีอายุน้อยที่สุด 15 ปีและมากที่สุด 78 ปี มีอายุเฉลี่ย 38 ปี

ข้อมูลจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ร้อยละ 65.20 เป็นเพศชาย ร้อยละ 89.10 แต่งงานแล้ว และส่วนใหญ่ร้อยละ 24.70 มีการศึกษาระดับประถม ศึกษาปีที่ 4 รองลงมาร้อยละ 20.20 จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 และร้อยละ 12.40 จบการ ศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 23.60 มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ใน ชุมชนประมาณ 21 - 30 ปี มีระยะเวลาอาศัยในชุมชนเฉลี่ย 31 ปี มีสมาชิกในครัวเรือนสูงสุด 13 คนต่ำสุด 1 คน โดยเฉลี่ยมี สมาชิกประมาณ 5 คนต่อครอบครัว และในระยะเวลา 1 ปีที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันมีการเคลื่อนย้ายสมาชิก ในครัวเรือน โดยร้อยละ 5.70 มีการย้ายเข้า และร้อยละ 12.60 มีการย้ายออก กลุ่มตัวอย่างระบุว่าเริ่มมี ปรากฏการณ์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนปี พ.ศ. 2505 - 2544 โดยร้อยละ 50.00 ให้ข้อมูลว่าผู้ริเริ่มจัด การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ คนภายนอกชุมชน และร้อยละ 48.60 พบว่าคนภายในชุมชน เป็นผู้ริเริ่มจัดการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การศึกษายังพบว่า ก่อนมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชน คริวเรือนส่วนใหญ่ร้อยละ 60.50 มีที่ดินถือครองจำนวน 1 - 10 ไร่ มีการถือครองที่ดินเฉลี่ยครัวเรือนละ 15 ไร่โดยมีการถือครองที่ดินมากที่สุด 90 ไร่และน้อยที่สุด 100 ตารางวา ส่วนใหญ่ร้อยละ 42.30 กรรมสิทธิ์ในการถือครองที่ดิน คือ ใบฉับบจจ รองลงมาร้อยละ 25.00 กรรมสิทธิ์ในการถือครองที่ดิน คือ เสค.1 และร้อยละ 11.5 มีการมสิทธิ์ในการถือครองในรูปของ โฉนดที่ดิน หลังมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชน พบว่า ร้อยละ 3.5 มีการขายที่ดิน โดยทั้งหมด ของที่ดินที่มีการขายถูกขายให้แก่คนนอกหมู่บ้าน โดยร้อยละ 50 ของกรรมสิทธิ์ในที่ดินที่ขาย คือ ที่ดินที่มีใบฉับบจจ และอีกร้อยละ 50 กรรมสิทธิ์ในที่ดินคือ โฉนดที่ดิน ในส่วนของการรวมกลุ่มพบว่า ร้อยละ 62.40 มีองค์กรหรือกลุ่มหรืออบรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในชุมชน โดยร้อยละ 66.70 เป็นกลุ่มที่ได้รับการจัดตั้งอย่างเป็นทางการ และร้อยละ 33.30 เป็นกลุ่มที่ไม่เป็นทางการ มีในจำนวนนี้ร้อยละ 34.40 มีการจัดตั้งกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2540 รองลงมาร้อยละ 11.40 มีการจัดตั้งกลุ่มในปี พ.ศ. 2541 และ ปี พ.ศ. 2544

ข้อมูลเกี่ยวกับระเบียบกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยว พบว่า มากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 68.3) มีการกำหนดระเบียบกฎเกณฑ์การท่องเที่ยวในชุมชน ร้อยละ 73.80 ไม่มีการกำหนดเวลาเข้าออกแหล่งท่องเที่ยว ร้อยละ 61.50 มีการกำหนดระเบียบค่าธรรมเนียมการท่องเที่ยวในชุมชน ร้อยละ 54.50 มีการกำหนดระเบียบในการหักเงินที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการการท่องเที่ยวเข้ากองทุนของชุมชน ร้อยละ 68.80 มีการกำหนดระเบียบในการใช้จ่ายเงินสะสมที่เกิดจากการท่องเที่ยวในชุมชน และร้อยละ 87.90 ไม่ได้มีการกำหนดระเบียบในการดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยวและสภาพแวดล้อมในชุมชน

ด้านการเชื่อมสัมพันธ์หรือจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวกับองค์กร ชมรม กลุ่ม หรือหน่วยงานภายนอก พบว่าร้อยละ 67.80 มีการเชื่อมสัมพันธ์หรือจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวกับองค์กร ชมรม กลุ่ม หรือหน่วยงานภายนอก ส่วนด้านการประชุมปรึกษาหารือในชุมชนพบว่า ร้อยละ 79.50 มีการประชุมปรึกษาหารือเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในชุมชน โดยเฉลี่ยแล้วมีการประชุม 2 ครั้งต่อเดือน

ข้อมูลจากชาวบ้านทั่วไป

จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นชาวบ้านทั่วไป ส่วนใหญ่ร้อยละ 56.60 เป็นเพศชาย ร้อยละ 79.80 แต่งงานแล้ว ร้อยละ 28.10 มีการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 รองลงมาร้อยละ 21.90 จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 และร้อยละ 11.70 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น แล้วกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 23.30 มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ใน ชุมชนประมาณ 21 - 30 ปี มีระยะเวลาอาศัยในชุมชนเฉลี่ยเป็นเวลา 33 ปี มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนสูงสุด 20 คนต่ำสุด 1 คน โดยมีจำนวนสมาชิกเฉลี่ย 5 คนต่อครอบครัว และในระยะเวลา 1 ปีที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันมีการเคลื่อนย้ายสมาชิกในครัวเรือนโดย ร้อยละ 4.30 มีการย้ายเข้า และร้อยละ 13.90 มีการย้ายออก โดยเริ่มมีปรากฏการณ์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศใน

ชุมชนปี พ.ศ. 2505 - 2544 นอกจากนั้นร้อยละ 64.60 ระบุว่าผู้ริเริ่มจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ คนภายนอกชุมชน และร้อยละ 34.80 ระบุว่าคนภายในชุมชนเป็นผู้ริเริ่มจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การศึกษายังพบว่า ก่อนมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนครัวเรือนส่วนใหญ่ร้อยละ 42.10 มีที่ดินถือครองจำนวนน้อยกว่า 10 ไร่ โดยกลุ่มตัวอย่างมีการถือครองที่ดินเฉลี่ยครัวเรือนละ 17 ไร่ โดยมีการถือครองที่ดินมากที่สุด 70 ไร่และน้อยที่สุด 60 ตารางวา ร้อยละ 45.00 มีกรรมสิทธิ์ในการถือครองที่ดินคือในรูปของใบจำนอง รองลงมาร้อยละ 35.00 ถือกรรมสิทธิ์ในรูปของ ทบ.5 หลังมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชน ร้อยละ 6.50 มีการขายที่ดิน โดยร้อยละ 100 ของที่ดินที่ขาย ถูกขายที่ดินให้แก่คนนอกหมู่บ้าน โดยร้อยละ 70 ของกรรมสิทธิ์ในที่ดินที่ขายคือ นส.3 รองลงมาร้อยละ 20 คือใบจำนอง และร้อยละ 10 กรรมสิทธิ์ในที่ดินคือ โฉนดที่ดิน ในส่วนของการรวมกลุ่มพบว่า ร้อยละ 62.40 มีองค์กรหรือกลุ่มหรืออบรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในชุมชน โดยในจำนวนนี้ร้อยละ 64.50 เป็นกลุ่มที่ได้รับการจัดตั้งอย่างเป็นทางการ และร้อยละ 34.40 เป็นกลุ่มที่ไม่เป็นทางการ นอกจากนั้นร้อยละ 21.10 ได้มีการจัดตั้งกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2543 รองลงมาร้อยละ 14.00 มีการจัดตั้งกลุ่มในปี พ.ศ. 2542

สำหรับระเบียบกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยว พบว่า ร้อยละ 51.10 ไม่มีกรกำหนดระเบียบกฎเกณฑ์การท่องเที่ยวในชุมชน ส่วนด้านการเชื่อมสัมพันธ์หรือจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวกับองค์กร ชุมรรม กลุ่ม หรือหน่วยงานภายนอก พบว่า มากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 66.70) มีการเชื่อมสัมพันธ์หรือจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวกับองค์กร ชุมรรม กลุ่ม หรือหน่วยงานภายนอก ส่วนด้านการประชุมปรึกษาหารือในชุมชนพบว่า ร้อยละ 77.90 มีการประชุมปรึกษาหารือเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในชุมชน โดยมีการประชุมเฉลี่ย 1 ครั้งต่อเดือน

ตอนที่ 2 สถานการณ์ปัจจุบันของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชนบทภาคเหนือของประเทศไทย

2.1 เส้นทางหรือรูปแบบการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

รูปแบบและเส้นทางกรท่องเที่ยวในแต่ละชุมชนมีความแตกต่างกันไปตามสภาพภูมิประเทศ ประเพณีวัฒนธรรม ความหลากหลายของชนเผ่า ตลอดจนทรัพยากรที่มีในแต่ละท้องถิ่น ในการศึกษารูปแบบการท่องเที่ยวในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จำแนกรูปแบบการท่องเที่ยวได้ 3 รูปแบบ คือ

1. รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งจากการศึกษาพบว่า รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่การวิจัย ได้แก่ การเดินป่า ชมน้ำตก ดูนก ชี้อ่าง น้ำพุร้อน ล่องแพ เทียวชมถ้ำ ชมน้ำออกภูและชมแหล่งอนุรักษ์ เช่น อนุรักษ์พันธ์ปลา และพันธุ์พืช

2. รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมายถึง การเยี่ยมชมวิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรมของผู้คนในพื้นที่การวิจัย จากการศึกษพบว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่ภาคเหนือ

ได้แก่ การชมพิพิธภัณฑ์ของชนเผ่า การศึกษาสภาพความเป็นอยู่ ประเพณีในรอบปี ตลอดจนความเชื่อของคนในแต่ละชนเผ่า

3. รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง การเที่ยวชมสถานที่และวิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร จากการศึกษาพบว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่การวิจัย ได้แก่ ชมสวนกาแฟ ชมแหล่งกล้วยไม้ แหล่งชมกล้วยไม้ สวนชา การแปรรูปเมี่ยง และ การแปรรูปอาหาร

รายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ที่ศึกษาแต่ละแห่งมีรายละเอียดดังนี้

บ้านสันเจริญ

รูปแบบการท่องเที่ยวและเส้นทางการท่องเที่ยวของบ้านสันเจริญ เป็นการท่องเที่ยวที่รวมเอาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น การเยี่ยมชมวังปลา (แหล่งอนุรักษ์พันธุ์ปลา) น้ำผุดหรือน้ำออกภู (แหล่งน้ำที่ผุดออกจากใต้ภูเขา) และยอดดอยภูสัน (หรืออีกชื่อหนึ่งว่าดอยวาว) และการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเข้าด้วยกัน เช่น การเยี่ยมชมสวนกาแฟและสวนผลไม้ โดยเส้นทางการท่องเที่ยวของบ้านสันเจริญสามารถแบ่งได้เป็น 3 เส้นทาง ทั้งสามเส้นทางมีจุดเริ่มต้นที่ศูนย์วัฒนธรรมบ้านสันเจริญ ซึ่งจัดตั้งโดยชุมชน และได้รับการสนับสนุนของศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา จ.น่าน) โดยเส้นทางแรกมีสถานที่ท่องเที่ยว คือ น้ำออกภู และมีจุดสิ้นสุดที่แหล่งอนุรักษ์พันธุ์ปลา (ถารมัจฉา) นักท่องเที่ยวสามารถพักได้ที่ศูนย์วัฒนธรรมบ้านสันเจริญหรือที่พักแบบ Homestay ของบ้านสันเจริญ ส่วนเส้นทางที่สองนั้น มีจุดเริ่มต้นที่ศูนย์วัฒนธรรมบ้านสันเจริญ ผ่านสวนกาแฟ และมีจุดสิ้นสุดที่สวนยาหลวง ระหว่างทางนักท่องเที่ยวสามารถแวะชมทิวทัศน์ได้เป็นระยะๆ ตามจุดชมวิวกที่กำหนดไว้ และเส้นทางสุดท้ายมีจุดเริ่มต้นที่ศูนย์วัฒนธรรมผ่านน้ำตกภูสัน และมีจุดสิ้นสุดที่ดอยวาว นักท่องเที่ยวสามารถพักแรมบนดอยวาว โดยมีที่พักให้ หากนักท่องเที่ยวต้องการพักเดินท์ ก็สามารถทำได้ เนื่องจากบนดอยวาวมีลานกว้างสำหรับกางเดินท์

บ้านห้วยหยวก

รูปแบบและเส้นทางการท่องเที่ยวของบ้านห้วยหยวก เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่รวมเอาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเข้าด้วยกัน โดยเส้นทางการท่องเที่ยวที่บ้านห้วยหยวกมีเส้นทางการท่องเที่ยวโดยสรุปคือ มีจุดเริ่มต้นที่บ้านห้วยหยวก ชมวิถีชีวิตชาวเขาเผ่าม้ง ชมการทำกรเกษตรของชาวเขาเผ่าม้ง ชมการปักผ้า ดูวัฒนธรรมการกินอยู่ชาวม้ง เดินป่าเพื่อดูทิวทัศน์และพันธุ์ไม้และสัตว์ในป่าและดูวิถีชีวิตชาวเขาเผ่าตองเหลือง โดยรูปแบบการท่องเที่ยวในบ้านห้วยหยวกนี้ไม่สามารถกำหนดเส้นทางที่ชัดเจนได้ เนื่องจากแต่ละกิจกรรมที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านสามารถปรับเปลี่ยนได้ตลอดเวลา อย่างไรก็ตามกิจกรรมที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน ซึ่งสามารถปรับเปลี่ยนได้ตลอดเวลา ซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยส่วนใหญ่ก็จะถูกกำหนดโดยคณะกรรมการท่องเที่ยวหมู่บ้าน และบริษัทท่องเที่ยวที่นำนักท่องเที่ยวมาสู่หมู่บ้าน

บ้านสองแคว

รูปแบบการท่องเที่ยวและเส้นทางการท่องเที่ยวของบ้านสองแคว เป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และเชิงวัฒนธรรมโดยกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มี คือ ชมน้ำตก และเดินป่า ซึ่งมีจุดเริ่มต้นที่บ้านสองแคว ผ่านศูนย์วัฒนธรรมชาวเขากบ้านสองแควซึ่งมีพิพิธภัณฑ์ที่จำลองวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชนเผ่าม้งจัดแสดง อยู่ หากนักท่องเที่ยวต้องการพักค้างมีที่พักค้างแรมที่ศูนย์วัฒนธรรมบ้านสองแคว ผ่านป่าชุมชนบ้านสองแควในระหว่างทางจะผ่านน้ำตกห้วยละไลและสิ้นสุดเส้นทางที่น้ำตกห้วยสะเนี่ยน

บ้านห้วยอี

รูปแบบการท่องเที่ยวของบ้านห้วยอี เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กิจกรรมที่มีคือ เดินป่า ชมธรรมชาติ และชมวัฒนธรรมบ้านห้วยอี โดยมีเส้นเริ่มต้นที่บ้านห้วยอี ชมดอกกล้วยไม้ป่า ชมธรรมชาติ ชมนก และมีปลายทางที่ดอยปู่ ในระหว่างทางจะมีจุดพักริมทางเป็นระยะ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ชมวิวของเมืองแม่ฮ่องสอน นักท่องเที่ยวสามารถพักได้ทั้งบนดอยปู่ซึ่งเป็นจุดสูงสุดเพื่อชมทิวทัศน์และพันธุ์พืชป่าหรือเดินทางกลับมาพักแบบ Homestay ที่บ้านห้วยอี

บ้านถ้ำลอด

รูปแบบและเส้นทางการท่องเที่ยวของบ้านถ้ำลอด เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กิจกรรมสำคัญ คือ เที่ยวชมถ้ำ การล่องแพ และการพักค้างในชุมชน ถ้ำลอดประกอบไปด้วยถ้ำย่อยจำนวน 3 ถ้ำ แต่ละถ้ำมีชื่อแตกต่างกันไปตามลักษณะและทรัพยากรที่มีในถ้ำ ภายในถ้ำมีแม่น้ำไหลผ่าน โดยเส้นทางการท่องเที่ยวภายในถ้ำลอดมีจุดเริ่มต้นที่ศูนย์ศึกษารวมชาติและสัตว์ป่าถ้ำน้ำลอดซึ่งดำเนินการโดยสำนักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ กรมป่าไม้ซึ่งมีการจัดนิทรรศการที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับถ้ำลอด โดยนักท่องเที่ยวต้องลงทะเลเบียนเข้าชมถ้ำ จากนั้นคนต่อแพและคนถือตะเกียงเป็นผู้พาเข้าชมถ้ำพร้อมบรรยายประวัติและข้อมูลพื้นฐานให้แก่นักท่องเที่ยว ถ้ำแรกที่จะพบคือ ถ้ำเสาหินซึ่งเป็นหินงอกหินย้อยมีลักษณะคล้ายเสาบ้าน ถ้ำต่อมาคือถ้ำตุ๊กตา ซึ่งมีหินงอกที่มีลักษณะเหมือนตุ๊กตาอยู่เป็นจำนวนมาก ถ้ำสุดท้ายคือ ถ้ำมีแมน ซึ่งเป็นถ้ำที่มีโรงศพมีแมน ซึ่งเป็นโรงศพของคนโบราณและเป็นแหล่งโบราณคดีของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งการเดินทางไปยังถ้ำมีแมนต้องอาศัยแพซึ่งมีชาวบ้านเป็นผู้ต่อแพให้

บ้านผาบ่อง

รูปแบบและเส้นทางการท่องเที่ยวของบ้านผาบ่อง เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีกิจกรรมคือ ชมบ่อน้ำพุร้อนธรรมชาติซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถอาบน้ำแร่ในอ่างสาธารณะและอ่างส่วนตัวได้ และการนวดแผนโบราณ โดยมีจุดศูนย์กลางท่องเที่ยวบ่อน้ำพุร้อน บ้านผาบ่อง ซึ่งจัดสร้างโดยองค์การบริหารส่วนตำบลผาบ่อง

บ้านเมืองแพม

รูปแบบและเส้นทางการท่องเที่ยวของบ้านเมืองแพม เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ผสมผสานการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยมีจุดเริ่มต้นของเส้นทางการท่องเที่ยวที่บ้าน ผาหมอน เดินป่าผ่านป่าชุมชนบ้านผาหมอน ชมวิถีชีวิตชาวกระเหรี่ยงบ้านห้วยโป่งซึ่งนักท่องเที่ยวอาจพักค้างค้างแบบ Homestay ได้ที่บ้านเมืองแพมซึ่งมีการขี่ช้างและล่องแพบริการแก่นักท่องเที่ยวและสิ้นสุดเส้นทางที่บ้านเมืองแพม

บ้านแม่ตะมาน

รูปแบบและเส้นทางการท่องเที่ยวของบ้านแม่ตะมาน เป็นรูปแบบการผสมผสานการท่องเที่ยวเชิงนิเวศการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งมีเอกชนเป็นผู้ดำเนินการ ได้แก่ ปางช้าง - ท่าแพแม่ตะมานและปางช้างแม่แตง นำเสนอเส้นทางท่องเที่ยวโดยแยกเป็นเส้นทางท่องเที่ยวของปางช้าง - ท่าแพแม่ตะมานและเส้นทางท่องเที่ยวของปางช้างแม่แตง ดังนี้

เส้นทางท่องเที่ยวของปางช้าง - ท่าแพแม่ตะมาน

โปรแกรมการเยี่ยมชมหมู่บ้านชาวเขาเผ่าลีซอ มีเส้นทางเริ่มต้นจากการนั่งช้างหรือนั่งรถยนต์ปางช้างแม่ตะมาน ไปยังบ้านชาวเขาเผ่าลีซอ ใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมง 20 นาทีเพื่อชมการแสดงและวิถีชีวิตของชาวเขาเผ่าลีซอ จากนั้นนั่งกลับมายังท่าแพแม่ตะมานเพื่อชมโชว์ของช้าง จากนั้นโดยนักท่องเที่ยวสามารถเลือกนั่งรถยนต์หรือนั่งช้างนั่งวัวเทียมเกวียนชมหมู่บ้านแม่ตะมาน และนั่งแพตามลำน้ำแม่แตง โดยมีจุดสิ้นสุดเส้นทางที่จุดขึ้นแพของท่าแพแม่ตะมาน

เส้นทางการท่องเที่ยวของปางช้างแม่แตง

โปรแกรมเยี่ยมชมหมู่บ้านชาวเขาเผ่าลีซอ มีจุดเริ่มต้นที่ปางช้างแม่แตง เพื่อนั่งช้างเดินทางไปยังบ้านชาวเขาเผ่าลีซอ แล้วกลับมายังปางช้างแม่แตง ในปางช้างแม่แตงมีกิจกรรมหลากหลาย เช่น การโชว์ช้าง การสาธิตการทำนาและเกี่ยวข้าว และการล่องแพ ซึ่งมีจุดเริ่มต้นที่ท่าแพปางช้างแม่แตงและมีจุดสิ้นสุดที่จุดขึ้นแพของปางช้างแม่แตง การล่องแพแบ่งเป็น 3 ระยะ คือ ระยะสั้น ระยะกลางและระยะยาว โดยแต่ละระยะใช้เวลาแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับระดับน้ำและความแรงของกระแสในแม่น้ำแม่แตง นักท่องเที่ยวสามารถเลือกระยะที่จะนั่งแพได้ตามที่ต้องการ ในบางฤดู หากปริมาณน้ำมีน้อยระยะการล่องแพก็จะเปลี่ยนไป

บ้านห้วยห้อย

รูปแบบและเส้นทางการท่องเที่ยวของบ้านห้วยห้อย เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยมีเส้นทางท่องเที่ยว 2 เส้นทาง เส้นทางแรกมีจุดเริ่มต้นเส้นทางท่องเที่ยวที่บ้านห้วยโป่ง เดินผ่านป่าเพื่อชมธรรมชาติตลอดทางบ้านห้วยห้อยไปยังบ้านขุนอาสา บ้านแม่สะป๊อกและล่องแพที่บ้านแม่วิน เส้นทางที่

สอง มีจุดเริ่มต้นที่บ้านห้วยโป่ง ผ่านบ้านห้วยหอย บ้านประตูเมือง บ้านผาหมอน บ้านแม่สะป๊อกและล่องแพจากบ้านแม่วินล่องไปตามแม่น้ำวางและสิ้นสุดที่จุดขึ้นแพ โดยจุดแวะพักค้างคืนที่บ้านห้วยหอยมีที่พักแบบ Homestay ซึ่งมีน้ำตกที่มีชื่อว่าที่น้ำตกกลางน้ำตกบน

บ้านแม่สะ

รูปแบบและเส้นทางการท่องเที่ยวของบ้านแม่สะ เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีเส้นทางการท่องเที่ยว 2 เส้นทาง เส้นทางแรกมีจุดเริ่มต้นที่ น้ำพุร้อนโป่งเดือดผ่าบ้านแม่สะ บ้านกระเหรียง (โป่งน้อย) พักที่ Homestay บ้านโป่งน้อยและมีจุดสิ้นสุดเส้นทางที่บ้านแม่ตะมาน เส้นทางที่ 2 มีจุดเริ่มต้นบ้านโป่งเดือดผ่านบ้านแม่สะ บ้านกระเหรียง (แม่จอก) พักค้างคืนแบบ Homestay ที่บ้านแม่จอกและมีจุดสิ้นสุดเส้นทางที่บ้านแม่ตะมาน

บ้านแม่กำปอง

รูปแบบและเส้นทางการท่องเที่ยวของบ้านแม่กำปอง เป็นการท่องเที่ยวที่ผสมผสานเอาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรมและการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเข้าด้วยกัน มีเส้นทางการท่องเที่ยว 7 เส้นทาง โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. เส้นทางเดินภายในหมู่บ้าน มีจุดเริ่มต้นจากบ้านแม่กำปองปางนอก หรือศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยวผ่านหมู่บ้าน โรงเรียน วัด มีจุดแวะพักที่โรงเรียน วัด กลุ่มทำเครื่องเรือนไม้ไผ่ กลุ่มทำหมวก และกลุ่มตีเหล็ก มีจุดสิ้นสุดที่บ้านแม่กำปองปางใน นักท่องเที่ยวสามารถพักค้างแรมได้ที่บ้านในหมู่บ้านซึ่งให้บริการที่พักแบบ Homestay หรือกางเต็นท์บริเวณน้ำตกแม่กำปอง มีระยะทางประมาณ 1 กิโลเมตร ใช้ระยะเวลาเดินทาง ½ ถึง 1 ชั่วโมง ใช้เส้นทางนี้ได้ตลอดปี

2. เส้นทางเดินป่าระยะใกล้ มีจุดเริ่มต้นจากบ้านแม่กำปองปางใน ผ่านน้ำตกแม่กำปอง ตัวหมู่บ้าน สวนเมี่ยง และกลับมายังบ้านแม่กำปองปางใน มีจุดแวะพักที่ น้ำตกแม่กำปอง พักค้างแรมในหมู่บ้านที่ให้บริการที่พักแบบ Homestay หรือกางเต็นท์บริเวณน้ำตกแม่กำปอง มีระยะทางประมาณ 1 กิโลเมตร ใช้ระยะเวลาเดินทาง ½ ถึง 1 ชั่วโมง ใช้เส้นทางนี้ได้ตลอดปี

3. เส้นทางเดินป่าระยะใกล้ มีจุดเริ่มต้นที่บ้านแม่กำปองปางใน ผ่านต้นไม้ใหญ่ (ตุ้มเต๋น) ผ่านน้ำตกแม่กำปอง สวนเมี่ยง ป่า น้ำตกแม่กำปอง มีจุดสิ้นสุดที่บ้านแม่กำปองปางในจุดแวะพักที่ต้นไม้ใหญ่ น้ำตกแม่กำปอง นักท่องเที่ยวสามารถพักค้างแรมในหมู่บ้านซึ่งให้บริการที่พักแบบ Homestay หรือกางเต็นท์บริเวณน้ำตกแม่กำปอง มีระยะทางประมาณ 2 กิโลเมตร ใช้ระยะเวลาประมาณ 1 - 2 ชั่วโมง สามารถใช้เส้นทางนี้ได้ตลอดปี

4. เส้นทางเดินป่าระยะไกล มีจุดเริ่มต้นที่บ้านแม่กำปองใน ผ่านน้ำตกแม่กำปอง ผาเก็บสวนสมุนไพร สวนชากระโทย จุดชมวิวที่ 1 บ้านพักป่าไม้ 1 จุดชมวิวที่ 2 และสิ้นสุดเส้นทางที่ยอดดอยม่อน

ล้าน แวะพักที่ผาเก็บ สวนสมุนไพร สวนชากระโทย จุดชมวิวที่ 1 และ 2 และสามารถค้างแรมได้ที่สวนชากระโทยโดยการกางเต็นท์ หรือบ้านพักป่าไม้ 1 จุดชมวิวที่ 2 มีระยะทาประมาณ 7 กิโลเมตร ใช้เวลาประมาณ 7 ชั่วโมง ใช้เส้นทางได้ตลอดปี

5. เส้นทางเดินป่าระยะไกล มีจุดเริ่มต้นที่บ้านแม่กำปองโน ผ่านสวนเมี่ยงกิวเกล้าล้านนา บ้านพักป่าไม้ 2 และสิ้นสุดเส้นทางที่ยอดดอยม่อนล้าน แวะพักที่กิวเกล้าล้านนา บ้านพักป่าไม้ 2 และสามารถค้างแรมกางเต็นท์ได้ที่บ้านพักป่าไม้ 2 บ้านพักป่าไม้ 1 และจุดชมวิวที่ 2 มีระยะทางประมาณ 7 กิโลเมตร ใช้เวลาประมาณ 7 ชั่วโมง ใช้เส้นทางได้ตลอดปี

6. เส้นทางรถ มีจุดเริ่มต้นจากบ้านแม่กำปองปางโนถึงบ้านพักป่าไม้ 2 ผ่านสวนเมี่ยง ป่าไม้ สวนสมุนไพร สวนชากระโทย บ้านพักป่าไม้ 1 จุดชมวิวที่ 1 และ 2 ระหว่างทางแวะพักได้ที่สวนสมุนไพร สวนชากระโทย จุดชมวิวที่ 1 และ 2 และสามารถพักแรมกางเต็นท์ได้ที่สวนชากระโทย บ้านพักป่าไม้ 1 และ 2 จุดชมวิวที่ 2 มีระยะทางประมาณ 5 - 8 กิโลเมตรใช้ระยะเวลาประมาณ 1/2 ถึง 1 ชั่วโมง ใช้เส้นทางนี้ได้ตลอดปี

7. เส้นทางเดินป่าระยะไกล มีจุดเริ่มต้นจากวัดคันธาพฤกษา ผ่านสวนเมี่ยง ป่าไม้ สันปะหาร สันเก๊าปี้ แวะพักที่สันปะหาร และมีจุดสิ้นสุดที่โรงไฟฟ้าพลังน้ำ ระยะทางประมาณ 8 กิโลเมตร ใช้ระยะเวลาประมาณ 8 ชั่วโมง ใช้เส้นทางตลอดทั้งปี

2.2 วิธีการและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่จัด

กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในแต่ละท้องถิ่นมีความแตกต่างกันตามสภาพสังคม เศรษฐกิจ และสภาพภูมิประเทศในแต่ละท้องที่ สามารถนำเสนอโดยแยกตามหมู่บ้านและเรียงลำดับกิจกรรมดังต่อไปนี้

2.2.1 กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ชมน้ำตก หมู่บ้านที่มีกิจกรรมการชมน้ำตก ได้แก่ บ้านสองแคว บ้านสันเจริญ บ้านห้วยหอย และบ้านแม่กำปอง

เดินป่า หมู่บ้านที่มีกิจกรรมการเดินป่าได้แก่ บ้านสองแคว บ้านห้วยหอยก บ้านเมืองแพม บ้านห้วยฮี้ บ้านห้วยหอย และบ้านแม่กำปอง

ชมน้ำผุด หมู่บ้านที่มีกิจกรรมชมน้ำออกสู่ได้แก่ บ้านสันเจริญ (ชาวบ้านเรียกว่าน้ำออกกู

แหล่งอนุรักษ์พันธุ์ปลา หมู่บ้านที่มีกิจกรรมชมแหล่งอนุรักษ์พันธุ์ปลา ได้แก่ บ้านสันเจริญ

ตำบลผาทอง อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน

น้ำพุร้อน หมู่บ้านที่มีกิจกรรมเกี่ยวกับการเยี่ยมชมและอาบน้ำพุร้อน ได้แก่ บ้านผาบอง น้ำพุร้อนโป่งเดือด (เส้นทางบ้านแม่และ)

ชมถ้ำ หมู่บ้านที่มีกิจกรรมการชมถ้ำ ได้แก่ บ้านถ้ำลอด
 ล่องแพ หมู่บ้านที่มีกิจกรรมการล่องแพ ได้แก่ บ้านถ้ำลอด บ้านเมืองแพม บ้านแม่ตะมาน
 และบ้านแมวิน (เส้นทางบ้านห้วยหอย)

ขี่ช้าง หมู่บ้านที่มีกิจกรรมการขี่ช้าง ได้แก่ บ้านเมืองแพม และบ้านแม่ตะมาน
 ดูนก หมู่บ้านที่มีกิจกรรมการดูนก ได้แก่ บ้านห้วยฮี้
 ชมสวนดอกไม้ไทย หมู่บ้านที่มีกิจกรรมการชมสวนดอกไม้ไทย ได้แก่ บ้านแม่กำปอง (โดย
 ใช้ชื่อว่าสวนซากุระไทย)

นวดแผนโบราณ หมู่บ้านที่มีกิจกรรมนวดแผนโบราณ ได้แก่ บ้านผาป่อง
 ชมกล้วยไม้ป่า หมู่บ้านที่มีกิจกรรมการชมกล้วยไม้ป่า
 นั่งวัวเทียมเกวียน หมู่บ้านที่มีกิจกรรมการนั่งวัวเทียมเกวียน ได้แก่ บ้านแม่ตะมาน
 ที่พักแบบกางเต็นท์ หมู่บ้านที่มีบริการที่พักแบบกางเต็นท์ ได้แก่ บ้านสันเจริญ (ดอยวาว)
 บ้านห้วยฮี้ (ดอยปุย) และบ้านแม่กำปอง

ที่พักแบบ Homestay หมู่บ้านที่มีที่พักแบบ Homestay ได้แก่ บ้านสันเจริญ บ้านถ้ำลอด
 บ้านห้วยฮี้ บ้านห้วยหอย บ้านโป่งน้อยและบ้านแม่จอก (เส้นทางบ้านแม่สะ)

2.2.2 กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ชมวัฒนธรรมและวิถีชีวิต หมู่บ้านที่มีกิจกรรมชมวัฒนธรรมและวิถีชีวิต ได้แก่ บ้านสัน
 เจริญ บ้านห้วยหอยก บ้านเมืองแพม บ้านห้วยฮี้ตำบลห้วยปูลิง และบ้านโป่งน้อยและบ้านแม่จอก (เส้น
 ทางบ้านแม่สะ) ตำบลป่าแป๋

การทำเหมือง หมู่บ้านที่มีกิจกรรมการสาธิตการทำเหมือง คือ บ้านแม่กำปอง
 การทำเครื่องเรือนไม้ไผ่ หมู่บ้านที่มีกิจกรรมการทำเครื่องเรือนไม้ไผ่ คือ บ้านแม่กำปอง
 การทำหมวก หมู่บ้านที่มีกิจกรรมการทำหมวก คือ บ้านแม่กำปอง การตีเหล็ก หมู่บ้านที่มี
 กิจกรรมการตีเหล็ก คือ บ้านแม่กำปอง ตำบลห้วยแก้ว

การปักผ้า หมู่บ้านที่มีกิจกรรมการปักผ้า คือบ้านห้วยหอยก บ้านสองแคว และบ้านแม่กำ
 ปอง

2.2.3 กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ชมสวนกาแฟ หมู่บ้านที่มีกิจกรรมการชมสวนกาแฟ คือ บ้านสันเจริญ
 สวนยาหลวง หมู่บ้านที่มีกิจกรรมเที่ยวชมสวนสมุนไพร คือ บ้านสันเจริญ (ชาวบ้านเรียกว่า
 สวนยาหลวง) และบ้านแม่กำปอง

ชมชาวเขาเผ่าม้งทำการเกษตร หมู่บ้านที่มีกิจกรรมการทำเกษตร คือ บ้านห้วยหอยก

การสาธิตการทำนา หมู่บ้านที่มีกิจกรรมการสาธิตการทำนา คือ บ้านแม่ตะมาน ตำบลกักต
ช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

สวนเมี่ยง หมู่บ้านที่มีกิจกรรมการเที่ยวชมสวนเมี่ยง คือ บ้านแม่กำปอง ตำบลห้วยแก้ว
อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

2.3 ปริมาณนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศในแต่ละท้องถิ่นที่มีจำนวนแตกต่างกัน การศึกษาครั้งนี้จะสามารถประมวล
ข้อมูลได้ดังนี้

1. เส้นทางศูนย์วัฒนธรรมบ้านสันเจริญ - น้ำออกภู มีปริมาณนักท่องเที่ยวมากที่สุดประมาณ
500 คนต่อวันในช่วงฤดูท่องเที่ยวหรือช่วงเทศกาล ช่วงที่นักท่องเที่ยวมาน้อยที่สุดมีประมาณ 100 คนต่อ
วัน
2. เส้นทางศูนย์วัฒนธรรมบ้านสันเจริญ - ธารมัจฉา ช่วงเวลาที่นักท่องเที่ยวมามากที่สุด มี
ประมาณ 500 คนต่อวัน ช่วงเวลาที่นักท่องเที่ยวมาน้อยที่สุดมีประมาณ 100 คนต่อวัน โดยประมาณ
3. สวนยาหลวง ช่วงเวลาที่นักท่องเที่ยวมามากที่สุดมีประมาณ 300 คนต่อวัน ช่วงที่นักท่องเที่ยว
เที่ยวมาน้อยที่สุดมีประมาณ 50 คนต่อวัน
4. สวนกาแฟ มีนักท่องเที่ยวมามากที่สุดจำนวน 300 คน ช่วงที่นักท่องเที่ยวมาน้อยที่สุดมี
ประมาณ 100 คนต่อวัน
5. น้ำตกภูสัน มีนักท่องเที่ยวมามากที่สุดจำนวนประมาณ 100 คน ในช่วงที่นักท่องเที่ยวมา
น้อยที่สุดมีจำนวนนักท่องเที่ยวประมาณ 50 คนต่อวัน
6. เส้นทางบ้านห้วยหยวก - ตองเหลือง ในช่วงที่มีนักท่องเที่ยวมากที่สุดมีนักท่องเที่ยว
ประมาณ 100 คน และในช่วงที่มีนักท่องเที่ยวน้อยที่สุดมีนักท่องเที่ยวประมาณ 50 คนต่อวัน
7. เส้นทางบ้านห้วยหยวก - บ้านเฝ้า ในช่วงที่มีนักท่องเที่ยวมากที่สุดมีนักท่องเที่ยวประมาณ
100 คน และในช่วงที่มีนักท่องเที่ยวน้อยที่สุดมีนักท่องเที่ยวประมาณ 50 คนต่อวัน
8. ท่องเที่ยวบ่อน้ำพุร้อนบ้านผาบ่อง ช่วงที่มีนักท่องเที่ยวมากที่สุดมีนักท่องเที่ยว ประมาณ
200 คนต่อวัน และในช่วงที่มีนักท่องเที่ยวน้อยที่สุดมีนักท่องเที่ยวประมาณ 2 - 3 คนต่อวัน
9. นวดแผนโบราณบ้านผาบ่อง ช่วงที่มีนักท่องเที่ยวมากที่สุดมีนักท่องเที่ยวประมาณ 200 -
300 คน และในช่วงที่มีนักท่องเที่ยวน้อยที่สุดมีนักท่องเที่ยวประมาณ 10 - 20 คนต่อวัน
10. เส้นทางน้ำพุร้อน - แม่ตะมาน(เส้นทางบ้านโป่งน้อย) ช่วงที่มีนักท่องเที่ยวมากที่สุดมีนัก
ท่องเที่ยวประมาณ 500 คน โดยประมาณ และในช่วงที่มีนักท่องเที่ยวน้อยที่สุดมีนักท่องเที่ยวประมาณ 20
คนต่อวัน

11. เส้นทางน้ำพุร้อน - แม่ตะมาน(เส้นทางบ้านแม่จอก) ช่วงที่มีนักท่องเที่ยวมากที่สุดมีนักท่องเที่ยวประมาณ 400 คน และในช่วงที่มีนักท่องเที่ยวน้อยที่สุดมีนักท่องเที่ยวประมาณ 20 คนต่อวัน
12. เส้นทางถ้ำลอด ช่วงที่มีนักท่องเที่ยวมากที่สุดมีนักท่องเที่ยวประมาณ 500 คนต่อวัน และในช่วงที่มีนักท่องเที่ยวน้อยที่สุดมีนักท่องเที่ยวประมาณ 20 คนต่อวัน
13. เส้นทางบ้านสองแคว - น้ำตกช่วงที่มีนักท่องเที่ยวมากที่สุดมีนักท่องเที่ยวประมาณ 100 - 200 คน และในช่วงที่มีนักท่องเที่ยวน้อยที่สุดมีนักท่องเที่ยวประมาณ 50 คนต่อวัน
14. เส้นทางน้ำตก - บ้านสองแคว - ศูนย์วัฒนธรรม - น้ำตก ช่วงที่มีนักท่องเที่ยวมากที่สุดมีนักท่องเที่ยวประมาณ 200 คน และในช่วงที่มีนักท่องเที่ยวน้อยที่สุดมีนักท่องเที่ยวประมาณ 50 คนต่อวัน
15. เส้นทางเดินป่า - บ้านสองแคว - ธารน้ำไหล - ศูนย์วัฒนธรรม - ยอดดอย ช่วงที่มีนักท่องเที่ยวมากที่สุดมีนักท่องเที่ยวประมาณ 200 คนต่อวัน และในช่วงที่มีนักท่องเที่ยวน้อยที่สุดมีนักท่องเที่ยวประมาณ 50 คนต่อวัน
16. เส้นทางการเดินทางบ้านห้วยหอย - น้ำตก - บ้านห้วยข้าวลีบ ช่วงที่มีนักท่องเที่ยวมากที่สุดประมาณ 80 คนต่อวัน และในช่วงที่มีนักท่องเที่ยวน้อยที่สุดมีนักท่องเที่ยวประมาณ 15 คนต่อวัน
17. เส้นทางบ้านผามอน - เมืองแพม ช่วงที่มีนักท่องเที่ยวมากที่สุดมีนักท่องเที่ยวประมาณ 500 - 900 คน และในช่วงที่มีนักท่องเที่ยวน้อยที่สุดมีนักท่องเที่ยวประมาณ 100 - 200 คนต่อวัน
18. เส้นทางถ้ำลอด - เมืองแพม ช่วงที่มีนักท่องเที่ยวมากที่สุดมีนักท่องเที่ยวประมาณ 500 - 700 คน และในช่วงที่มีนักท่องเที่ยวน้อยที่สุดมีนักท่องเที่ยวประมาณ 100 - 200 คนต่อวัน
19. เส้นทางเมืองแพม - แอลา ช่วงที่มีนักท่องเที่ยวมากที่สุดมีนักท่องเที่ยวประมาณ 30 คน และในช่วงที่มีนักท่องเที่ยวน้อยที่สุดมีนักท่องเที่ยวประมาณ 10 คนต่อวัน
20. เส้นทางเดินภายในหมู่บ้านแม่กำปอง ช่วงที่มีนักท่องเที่ยวมากที่สุดมีนักท่องเที่ยวประมาณ 150 คนต่อวัน และในช่วงที่มีนักท่องเที่ยวน้อยที่สุดมีนักท่องเที่ยวประมาณ 70 คนต่อวัน
21. เส้นทางเดินป่าระยะไกลแม่กำปองปางใน - น้ำตกแม่กำปอง - แม่กำปองปางใน และเส้นทางแม่กำปองปางใน - ต้นไม้ใหญ่ - น้ำตกแม่กำปอง ช่วงที่มีนักท่องเที่ยวมากที่สุดมีนักท่องเที่ยวประมาณ 200 คนต่อวัน และในช่วงที่มีนักท่องเที่ยวน้อยที่สุดมีนักท่องเที่ยวประมาณ 100 คนต่อวัน

2.4 ค่าใช้จ่ายที่คิดกับนักท่องเที่ยว

ส่วนใหญ่ร้อยละ 74.20 ของแหล่งท่องเที่ยวที่ศึกษาการคิดค่าบริการกับนักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างประเทศไม่แตกต่างกัน โดยอัตราสูงสุดที่คิดกับนักท่องเที่ยวชาวไทย คือ 500 บาท และอัตราสูงสุดที่คิดกับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ คือ 500 บาท/คน อัตราต่ำสุดที่คิดกับนักท่องเที่ยวชาวไทยคือ

30 บาท และนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ คือ 30 บาท โดยเฉลี่ยนักท่องเที่ยวชาวไทยต้องจ่ายค่าบริการเฉลี่ย 240 บาท/คน และนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศก็ต้องจ่ายเป็นเงินเฉลี่ย 240 บาท/คน

2.5 ปัญหาในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การศึกษาพบว่าปัญหาการจ้ดนำเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนที่มีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีหลายประการซึ่งสามารถสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1. ปัญหาขยะและมลภาวะ โดยส่วนใหญ่ชุมชนที่มีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมักมีปัญหาในด้านการจัดการขยะและของเสียประเภทต่างๆ เช่น เศษอาหาร กระดาษ พลาสติก ตลอดจนน้ำเสียจากห้องน้ำ เป็นต้น เนื่องจากเมื่อมีนักท่องเที่ยวมากขึ้นขยะ สิ่งปฏิกูลและของเสียที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมการท่องเที่ยวก็จะมีมากขึ้นเป็นเงาตามตัว โดยเฉพาะในชุมชนที่ยังไม่มีการจัดการขยะและของเสียที่มีประสิทธิภาพ มักมีปัญหาไม่มีที่ทิ้งขยะมีความสกปรก เกิดมลภาวะด้านต่างๆ เช่น ทางน้ำและทางดิน แต่ในชุมชนที่มีกฎระเบียบและการจัดการที่ดีก็ไม่มีปัญหาในเรื่องดังกล่าว

2. ปัญหาการสื่อสาร ทุกชุมชนมีปัญหาในการสื่อสารกับนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะการใช้ภาษาต่างประเทศโดยเฉพาะภาษาอังกฤษ ทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ โดยเฉพาะในชุมชนซึ่งประกอบด้วยชนเผ่ามักมีปัญหาในการสื่อสารทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศกับนักท่องเที่ยว ทำให้ผลประโยชน์ในการท่องเที่ยวตกอยู่กับผู้ที่สามารถสื่อสารกับนักท่องเที่ยวได้ดี ซึ่งส่วนใหญ่มักเป็นมัคคุเทศก์และล่ามจากบริษัทนำเที่ยวหรือเอกชนที่นำนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในชุมชน ชาวบ้านที่ส่วนใหญ่ไม่สามารถสื่อสารกับนักท่องเที่ยวได้ จึงมีข้อจำกัดอย่างมากในการถ่ายทอดข้อมูลของชุมชนตนเองสู่นักท่องเที่ยวตลอดจนขาดโอกาสในการชักชวนให้นักท่องเที่ยวซื้อสินค้าและบริการที่มีอยู่ในชุมชน

3. ปัญหาด้านความขัดแย้ง ปัญหาด้านความขัดแย้งที่เกิดในชุมชนประกอบด้วย ความขัดแย้งด้านผลประโยชน์และความขัดแย้งด้านวัฒนธรรม ปัญหาความขัดแย้งด้านผลประโยชน์เกิดขึ้นในชุมชนที่มีกลุ่มการท่องเที่ยวที่ขาดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ เกิดความไม่โปร่งใสในด้านการจัดสรรรายได้ การแบ่งปันเงินที่ได้รับจากการท่องเที่ยวและการกระจายผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวที่ไม่เป็นธรรม มีบางชุมชนผลประโยชน์ตกเป็นของผู้ประกอบการจากภายนอก สำหรับปัญหาความขัดแย้งด้านวัฒนธรรม ได้แก่ นักท่องเที่ยวไม่เข้าใจวัฒนธรรมของท้องถิ่นและปัญหานักท่องเที่ยวนำเอาวัฒนธรรมจากภายนอกไปเผยแพร่ให้แก่เด็กวัยรุ่นในชุมชนโดยไม่ได้ตั้งใจเกิดการเลียนแบบวัฒนธรรมจากนักท่องเที่ยว เช่น ในบางชุมชนเด็กวัยรุ่นเลียนแบบการแต่งกายของนักท่องเที่ยว ซึ่งขัดแย้งหรือไม่เหมาะสมกับวัฒนธรรมดั้งเดิมของชนเผ่า จากการสัมภาษณ์พบว่าผู้ให้ข้อมูลในบางชุมชนระบุว่านักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในชุมชนไม่ให้เกิดวิถีชีวิตชาวบ้าน บางครั้งนักท่องเที่ยวส่งเสียงดังรบกวนการดำเนินชีวิตของชาวบ้านทำให้กระทบกระเทือนถึงการดำเนินชีวิตของชาวบ้าน

4. ปัญหาด้านความพร้อมของสถานที่และบุคลากร ปัญหาด้านความพร้อมของสถานที่และบุคลากรเป็นอีกปัญหาหนึ่งที่เกิดขึ้นเกือบทุกชุมชนที่ศึกษา ทั้งปัญหาดัศยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวของสถานที่ท่องเที่ยว รวมถึงการให้บริการที่มีอยู่อย่างจำกัด เช่น ซึ่งรวมไปถึงที่พักที่มีอย่างจำกัด ในช่วงเทศกาลมักประสบปัญหาที่พัก มีไม่เพียงพอกับความต้องการของนักท่องเที่ยวซึ่งได้กล่าวแล้วในข้อ 2

5. ปัญหาการขาดแคลนเงินทุนในการพัฒนาการท่องเที่ยว ปัญหานี้พบในแทบทุกชุมชนที่ศึกษา โดยเฉพาะชุมชนที่ยังไม่มีการบริหารการท่องเที่ยวในรูปแบบของกลุ่มหรือองค์กรชุมชนที่ชัดเจน หรือเป็นกลุ่มที่ยังไม่ได้รับการสนับสนุนส่งเสริมการจัดการการท่องเที่ยวจากหน่วยงานของรัฐหรือเอกชน ผู้ให้ข้อมูลในบางชุมชนระบุว่า การกระตุ้นการท่องเที่ยวในชุมชนต้องอาศัยเงินทุนในการปรับปรุงระบบสาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้า น้ำประปาหรือโทรศัพท์ ตลอดจนการให้บริการนักท่องเที่ยว เช่น บริการที่พักและอาหาร ซึ่งสิ่งเหล่านี้จำเป็นต้องอาศัยเงินลงทุนทั้งสิ้น ซึ่งโดยปกติชาวบ้านในชุมชนดำรงอาชีพเป็นเกษตรกรซึ่งรายได้น้อย หรือบางคนมีอาชีพรับจ้าง มีรายได้พอเพียงชีพการสะสมเงินเพื่อนำมาลงทุนในการท่องเที่ยวด้วยตนเองจึงเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ยากจำเป็นต้องอาศัยเงินลงทุนจากภายนอกชุมชน เช่น จากความช่วยเหลือของหน่วยงานของรัฐ เป็นต้น

6. ปัญหารายได้จากการท่องเที่ยวไม่มีความต่อเนื่อง แม้ว่าในบางชุมชน ผู้ให้ข้อมูลจะไม่ใช่ว่าได้หลักแต่ผู้ให้ข้อมูลหลายคนระบุว่า การท่องเที่ยวก่อให้เกิดรายได้เสริมแก่ตนเองและครอบครัว ดังนั้นเมื่อกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนมีข้อจำกัด ทำให้บุคคลเหล่านี้ขาดรายได้ เนื่องจากในบางพื้นที่ที่มีการท่องเที่ยวนั้นมีข้อจำกัดด้านสภาพทางภูมิศาสตร์และภูมิอากาศทำให้นักท่องเที่ยวไม่สามารถเข้าใช้บริการได้ตลอดปี รายได้ที่ได้จากการท่องเที่ยวไม่มีความแน่นอนและต่อเนื่อง ตลอดจนสภาพและบรรยากาศของแหล่งท่องเที่ยวบางแห่งไม่เอื้ออำนวยต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวในโดยเฉพาะฤดูฝนซึ่งการคมนาคมลำบากเมื่อนักท่องเที่ยวขาดหายไป รายได้ที่ได้รับจากการท่องเที่ยวขาดหายไปด้วยเช่นกัน

ตอนที่ 3 แนวโน้มการขยายตัวของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชนบทภาคเหนือของประเทศไทย

ผู้ให้ข้อมูลระบุแนวโน้มการขยายตัวด้านต่างๆ ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชนบทภาคเหนือตอนบนไว้ประมวลรายละเอียดได้ดังนี้

3.1 เส้นทางหรือรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ

เส้นทางหรือรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในพื้นที่ภาคเหนือของประเทศไทยที่มีแนวโน้มในการขยายตัวสูง ได้แก่ ถ้ำลอด แม่กำปอง แม่ตะมาน สันเจริญ ห้วยบุลึง (ห้วยอี) เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้มีการกำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยวและรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพ มีเส้นทางที่ชัดเจน และมีการบริหารจัดการที่เป็นระบบ บางชุมชนมีการบริหารจัดการโดยเอกชน บางชุมชนมีการรวม

กลุ่มในชุมชน เพื่อการให้บริการการท่องเที่ยวและมีรูปแบบการบริหารจัดการที่ชัดเจน ทำให้พื้นที่เหล่านี้เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพและมีแนวโน้มในการขยายตัวสูง

3.2 วิธีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ในปัจจุบันวิธีการจัดการนำเที่ยวของชุมชนโดยชุมชน ส่วนใหญ่ยังไม่มี ความชัดเจนมากนักวิธีการจัดการโดยเฉพาะการนำนักท่องเที่ยวมาเที่ยวยังต้องอาศัยบุคคลจากภายนอก เช่น บริษัทนำเที่ยว เมื่อมีจำนวนนักท่องเที่ยวที่เริ่มเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชน และมีหน่วยงานเข้าไปให้การสนับสนุนตลอดจนให้ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวในชุมชนที่มีกิจกรรมการท่องเที่ยว ทำให้ชุมชนเริ่มมีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีระบบมากขึ้น และในอนาคตคาดว่าจะมีการขยายตัวด้านการท่องเที่ยวอย่างมาก ที่เป็นระบบและหลากหลายมากขึ้น

3.3 ปริมาณนักท่องเที่ยว

ในอนาคตคาดว่าจะปริมาณนักท่องเที่ยวตามเส้นทางต่างๆ จะเพิ่มขึ้น เนื่องจากนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐบาล ซึ่งมีการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวและสนับสนุนให้มีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทั้งการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ เช่น โครงการเที่ยวทั่วไทย

3.4 ค่าใช้จ่ายในการนำเที่ยว

ค่าใช้จ่ายในการนำเที่ยวในชุมชนยังคงไม่แน่นอน บางชุมชนมีค่าใช้จ่ายสูง บางชุมชนมีค่าใช้จ่ายต่ำ แม้แต่ในชุมชนเดียวกัน ในบางชุมชนยังมีค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวไม่เท่ากัน ผู้ให้ข้อมูลหวังว่าการเข้ามาให้การสนับสนุนของหน่วยงานต่างๆ ในด้านความรู้ในการบริหารจัดการและการกำหนดราคาจะเป็นการกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาระบบในการคิดค่าบริการที่สมเหตุสมผลเพื่อให้เป็นมาตรฐานเดียวกันทั้งชุมชน

3.5 ความต้องการในการพัฒนาธุรกิจนำเที่ยวเชิงนิเวศ

ความต้องการพัฒนาธุรกิจนำเที่ยวของสมาชิกในชุมชนที่มีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในภาคเหนือตอนบน สามารถแบ่งออกเป็น ความต้องการทางวัตถุ อันได้แก่ สาธารณูปโภค เช่น ถนน ไฟฟ้า น้ำประปา และระบบสื่อสาร เป็นต้น และความต้องการด้านความรู้ โดยความต้องการสองรูปแบบ ผู้ให้ข้อมูลระบุว่าต้องการการสนับสนุนในรูปของเงินทุนจากหน่วยงานภายนอก ไม่ว่าจะเป็น องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น เช่น อบต. หรือเทศบาลหน่วยงานของภาครัฐ หรือจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่น ทั้งนี้รายละเอียดความต้องการของการท่องเที่ยวแต่ละชุมชน มีดังนี้

บ้านสันเจริญ

1. ระบุความต้องการทางด้านวัตถุ เช่น ต้องการให้มีการปรับปรุงถนน การสร้างถนนคอนกรีตเข้าหมู่บ้าน และการปรับปรุงศูนย์วัฒนธรรม

2. ความต้องการด้านกฎระเบียบ ได้แก่ การกำหนดกฎระเบียบเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในชุมชน
3. ความต้องการให้มีการจัดแสดงประเพณีวัฒนธรรม
4. ความต้องการการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวตลอดจนความต้องการด้านความรู้ ต้องการความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวจากผู้ที่เกี่ยวข้อง

บ้านห้วยห้วยก

1. ระบุความต้องการทางวัตถุ ได้แก่ การจัดทำเอกสารเผยแพร่ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวผ่านสื่อต่างๆ การสร้างเส้นทางใหม่ให้มีความสะดวกสบายในการเดินทาง การพัฒนาสภาพทางกายภาพแหล่งท่องเที่ยว การสร้างพิพิธภัณฑ์เก็บของใช้จากภูมิปัญญาชาวบ้านเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ชม การสร้างที่พักและร้านอาหารบริการนักท่องเที่ยว การสร้างห้องน้ำให้สะอาดมีมาตรฐาน
2. ความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเช่น ททท.ในการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว การอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน การจัดทำมีบริษัทนำเที่ยวของหมู่บ้าน การอนุรักษ์ป่าไม้ ตลอดจนการนำวัฒนธรรมประเพณีมาแสดงให้นักท่องเที่ยวได้ชม

บ้านสองแคว

1. ความต้องการทางด้านวัตถุ ได้แก่ การสร้างที่พักและร้านอาหารบริการแก่นักท่องเที่ยว การสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ห้องน้ำ โทรศัพท์สาธารณะ การพัฒนาถนน การสร้างร้านขายของที่ระลึก การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้สะอาด การดูแลความสะอาดเรียบร้อยของแหล่งท่องเที่ยว การสร้างและพัฒนาศูนย์วัฒนธรรมของหมู่บ้าน
2. ความต้องการด้านการอนุรักษ์ ได้แก่ การรื้อฟื้นประเพณีศิลปวัฒนธรรม การกำหนดเขตอนุรักษ์วัฒนธรรม ตลอดจนการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวและการจัดทำมีการท่องเที่ยวแบบ Homestay

บ้านห้วยฮี

1. ความต้องการทางด้านวัตถุ ได้แก่ การพัฒนาที่พักนักท่องเที่ยวให้มีความสะดวกสบายมากขึ้น การพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวให้มีความสวยงาม
2. ความต้องการด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติ
3. ความต้องการด้านความรู้ โดยมีการระดมความคิดเพื่อปรับปรุงสิ่งที่มีอยู่ให้ดีกว่าเดิม การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวให้เป็นที่รู้จักตามสื่อต่างๆ การสร้างความรู้ความเข้าใจและให้การฝึกอบรมแก่ชาวบ้านโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องระดมความคิดช่วยกันสร้างและปรับปรุงให้ดีกว่าเดิม การศึกษาปัญหาต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นในเชิงนิเวศโดยสมาชิกในชุมชน การให้ความรู้แก่คนในชุมชนทั้งในด้านภาษาต่าง

ประเทศ การบริหารการท่องเที่ยวในชุมชน การประเมินผล วางแผนโครงการ หรือวางนโยบายการท่องเที่ยว
ในท้องถิ่น โดยคณะกรรมการท้องถิ่นและผู้ที่เกี่ยวข้อง

บ้านถ้ำลอด

1. ระบุว่าความต้องการในการพัฒนาธุรกิจนำเที่ยวของผู้ให้ข้อมูลในบ้านถ้ำลอดนั้น สามารถ
แบ่งเป็นความต้องการทางด้านวัตถุ ได้แก่ การสร้างที่พักเป็นของชุมชนเพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยว การ
พัฒนาการคมนาคม มีการพัฒนาหมู่บ้านให้น่าอยู่มาเที่ยว การดูแลรักษาบริเวณแหล่งท่องเที่ยวให้มีความ
สวยงาม การสร้างป้ายบอกทาง การสร้างป้ายโฆษณาประชาสัมพันธ์ การสร้างร้านค้าขายของที่ระลึก

2. ความต้องการการช่วยเหลือ อันได้แก่ การขอการสนับสนุนจากทางราชการ ตลอดจนการ
พัฒนาท่องเที่ยว เช่น การเดินป่า

บ้านผาบ่อง

1. ระบุความต้องการให้มีการปรับปรุงสถานที่ มีการสร้างสถานที่นวด การพัฒนาบ่อน้ำร้อน
ให้มีความสะอาด

2. ความต้องการด้านระบบการบริหาร ได้แก่ การมีการบริหารจัดการที่ดี การเปิดโอกาสให้
คนในชุมชนได้แสดงความคิดเห็น การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว และความต้องการให้มีการ
โฆษณาประชาสัมพันธ์เพื่อชักชวนนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยว และการพัฒนามาตรฐานการนวด

บ้านเมืองแพม

1. ความต้องการทางด้านวัตถุ ได้แก่ การปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว

2. ความต้องการด้านกฎระเบียบ ได้แก่ การจัดตั้งกฎระเบียบในการท่องเที่ยวในชุมชนให้มี
ความชัดเจน

3. ความต้องการด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติและจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน ตลอดจน
การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวทราบ

บ้านแม่สะละ

1. ระบุความต้องการด้านวัตถุ คือ การปรับปรุงเส้นทาง

2. ความต้องการด้านอาชีพ ได้แก่ การส่งเสริมด้านอาชีพที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวให้ชาวบ้าน

3. ความต้องการให้มีการดูแลความสะอาดภายในหมู่บ้านและต้องการให้มีการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว

บ้านแม่ตะมาน

1. ระบุความต้องการด้านวัตถุ ได้แก่ การสร้างร้านค้าชุมชน

2. ความต้องการด้านการพัฒนา ได้แก่ การรักษาความสะอาดของบ้านเรือนและชุมชน การปรับปรุงระบบกำจัดขยะ

3. ความต้องการการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว

บ้านห้วยหอย

1. ระบุความต้องการด้านวัตถุ ได้แก่ การปรับปรุงถนนเข้าหมู่บ้าน การสร้างป้ายแสดงเส้นทางท่องเที่ยวและแผนผังชุมชน สร้างที่พักและร้านอาหารแก่นักท่องเที่ยว

2. ความต้องการด้านการอนุรักษ์ ได้แก่ การอนุรักษ์การเล่นของคนในหมู่บ้านและจัดให้มีการแสดงแก่นักท่องเที่ยวได้ชม

3. ความต้องการด้านความสะอาด ได้แก่ การรักษาความสะอาดในชุมชน การจัดให้มีที่ทิ้งขยะแก่นักท่องเที่ยว

4. ความต้องการด้านการอนุรักษ์ อันได้แก่ การรักษาสภาพความสมบูรณ์ทางธรรมชาติให้คงเดิมมากที่สุด

บ้านแม่กำปอง

1. ความต้องการด้านวัตถุ ได้แก่ การสร้างที่พักนักท่องเที่ยว การพัฒนาการให้ที่พักแบบบ้านอิฐระ การสร้างห้องน้ำ การสร้างลานกางเต็นท์ การพัฒนาห้องน้ำ ที่พัก สร้างร้านอาหารและขายของที่ระลึก

2. ความต้องการด้านความรู้และการสร้างจิตสำนึก ได้แก่ การสร้างจิตสำนึกให้คนในชุมชนรักษาความสะอาดในหมู่บ้านและจิตสำนึกของการไม่ทำลายป่าไม้

3. ความต้องการความรู้ด้านการท่องเที่ยวและการต้อนรับนักท่องเที่ยว เช่น การต้องการความรู้ในด้านการแปรรูปเมี่ยง การต้องการความรู้ด้านคุณภาพกาแฟ การอบรมด้านภาษาต่างประเทศ การพัฒนามัคคุเทศก์ท้องถิ่น

4. ความต้องการด้านการประชาสัมพันธ์ ได้แก่ การประชาสัมพันธ์และโฆษณาแหล่งท่องเที่ยวให้แก่บุคคลภายนอก ในการส่งเสริมการขายและการส่งเสริมด้านการตลาด การรื้อฟื้นประเพณีดั้งเดิมของหมู่บ้าน การพัฒนาด้านการทัวร์ป่าและพัฒนาด้านความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวและการนำวิถีชีวิตดั้งเดิมมาเป็นจุดขายในการท่องเที่ยว

กล่าวโดยสรุป ความต้องการส่วนใหญ่ของชุมชนที่ศึกษา สามารถแบ่งความต้องการออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. ความต้องการทางกายภาพ หมายถึง ความต้องการพัฒนาด้านรูปธรรมของการท่องเที่ยว โดยเน้นการให้เกิดการพัฒนาด้านวัตถุ เช่น ความต้องการสาธารณูปโภค ที่เกี่ยวกับการบริการนักท่องเที่ยว

(ถนน ไฟฟ้า) ความต้องการสถานที่ (ที่พักอาศัย ที่ตั้งและกำจัดขยะ ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก) ความต้องการสื่อประชาสัมพันธ์ เช่น ป้ายโฆษณาประชาสัมพันธ์ ฯลฯ

2. ความต้องการความรู้ในการท่องเที่ยว หมายถึง ความต้องการองค์ความรู้ด้านต่างๆ ของการท่องเที่ยว เช่น การบริหารจัดการการท่องเที่ยว (เช่น การจัดเวรเพื่อให้บริการ การจัดแบ่งผลประโยชน์ การจัดทำบัญชี ฯลฯ) การบริการนักท่องเที่ยว (เช่น ภาษาในการสื่อสาร การทำให้นักท่องเที่ยวพอใจ ความสะอาดและสุขอนามัย ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ฯลฯ)

3. ความต้องการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรการท่องเที่ยวไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (เช่น สภาพภูมิประเทศ ถ้ำ น้ำตก สวนป่า ป่าชุมชน ฯลฯ) และทรัพยากรทางวัฒนธรรม (เช่น ภูมิปัญญาด้านต่างๆ ประเพณีที่มีอยู่ในท้องถิ่น การแต่งกาย ฯลฯ)

ตอนที่ 4 ความเข้มแข็งของชุมชนในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชนบทภาคเหนือของประเทศไทย

ผลการศึกษาด้านความเข้มแข็งในด้านต่างๆ ของชุมชนในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีดังนี้

4.1 ด้านระบบความคิดและภูมิปัญญาในชุมชน

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เกิดขึ้น ทำให้คนในชุมชนค้นหาคำศัพท์และทุนด้านต่างๆ ที่มีในชุมชน เช่น ทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางด้านทรัพยากร ทุนทางสังคม ฯลฯ เพื่อนำศักยภาพและทุนเหล่านี้มาใช้เป็นจุดเด่นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งเป็นทุนที่มีในทุกชุมชนได้รับการร้อยพันขึ้นมาและถ่ายทอดสู่คนรุ่นหลัง เพื่ออนุรักษ์ไว้ให้เป็นจุดขายของการท่องเที่ยวในชุมชนท้องถิ่น

4.2 ด้านการจัดการกลุ่มหรือองค์กรชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

กลุ่มหรือองค์กรชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศยังมีจำนวนน้อย และในจำนวนนี้ยังขาดการบริหารจัดการที่ดี ชุมชนส่วนใหญ่ยังขาดการรวมกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว อย่างไรก็ตามบางชุมชน เช่น ห้วยฮี้ สันเจริญ แม่กำปอง และถ้ำลอด มีระบบการจัดการกลุ่มหรือองค์กรชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในชุมชนที่ชัดเจน มีระเบียบกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวและมีการบริหารจัดการที่ดี

4.3 ด้านกระบวนการเรียนรู้และการขยายเครือข่ายการเรียนรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

กระบวนการเรียนรู้และการขยายเครือข่ายการเรียนรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศปรากฏให้เห็นน้อยมาก ชุมชนส่วนมากยังขาดการขยายเครือข่ายการเรียนรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีบางชุมชนที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น แม่กำปองและสันเจริญ เท่านั้นที่ชุมชนมีกระบวนการเรียนรู้และการขยายเครือข่ายการเรียนรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่เข้าไปสนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น หรือสถาบันการศึกษา ควรเข้ามาให้การสนับสนุนในด้านต่างๆ เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และการขยายเครือข่ายการเรียนรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้ขยายมากขึ้น ตลอดจนมีการใช้ประโยชน์จากเครือข่ายการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่อไปในอนาคต

ตอนที่ 5 ผลกระทบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่อชุมชนและครัวเรือนในชนบท ภาคเหนือของประเทศไทย

เมื่อการท่องเที่ยวเกิดขึ้นในชุมชนใดก็ตาม จะเกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนด้วยกัน ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการ ในขณะเดียวกันก็เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนและนักท่องเที่ยวอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ปฏิสัมพันธ์นี้จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านดีและด้านไม่ดีแก่ชุมชนผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อชุมชน และผลของการเปลี่ยนแปลงเหล่านั้นก็ทั้งทางตรงและทางอ้อมแก่ชุมชนเช่นกัน

การศึกษาครั้งนี้สามารถประมวลผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่อชุมชนและครัวเรือนในชนบทภาคเหนือตอนบน ในด้านต่างๆ ได้จากมิติของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยว และมิติของชาวบ้านทั่วไปที่อาศัยอยู่ในชุมชนเหล่านั้น โดยจะนำเสนอในผลกระทบด้านต่างๆ เรียงตามลำดับคือ ผลกระทบด้านสังคม ผลกระทบด้านวัฒนธรรม ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ และผลกระทบด้านการอนุรักษ์และการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว และนำเสนอโดยแยกออกเป็นรายชุมชนที่ศึกษาดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.1 ผลกระทบการท่องเที่ยวต่อชุมชนในด้านสังคม (รายละเอียดดังตารางในภาคผนวก)

5.1.1 ความมีน้ำใจในชุมชน และการพึ่งพาอาศัยกันในชุมชนในกิจกรรมต่างๆ

บ้านสันเจริญ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวร้อยละ 75.00 ระบุว่า ความมีน้ำใจในชุมชนและการพึ่งพาอาศัยกันในกิจกรรมต่างๆ ภายในชุมชนยังเหมือนเดิม ในขณะที่ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นชาวบ้านทั่วไปร้อยละ 62.50 ระบุว่า ความมีน้ำใจในชุมชนไม่มีการเปลี่ยนแปลงเพียงครั้งหนึ่ง (ร้อยละ 50.00) ระบุว่า การพึ่งพาอาศัยกันในกิจกรรมต่างๆ ยังเหมือนเดิม

บ้านห้วยหยวก - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวทั้งหมด (ร้อยละ 100) ระบุว่า ความมีน้ำใจในชุมชนและการพึ่งพาอาศัยกันในกิจกรรมต่างๆ ภายในชุมชนยังเหมือนเดิม ในขณะที่ชาวบ้านทั่วไปส่วนใหญ่ร้อยละ 89.70 ระบุว่า ความมีน้ำใจในชุมชนไม่มีการเปลี่ยนแปลง และร้อยละ 95.70 มีระบุว่า การพึ่งพาอาศัยกันในชุมชนในกิจกรรมต่างๆ ยังเหมือนเดิม

บ้านสองแคว - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวทั้งหมด (ร้อยละ 100) ระบุว่า ความมีน้ำใจในชุมชนยังเหมือนเดิม และร้อยละ 83.30 ระบุว่า การพึ่งพาอาศัยกันในชุมชนในกิจกรรมต่างๆ ยังเหมือนเดิม ส่วนชาวบ้านทั่วไปส่วนใหญ่ร้อยละ 89.30 ระบุว่า ความมีน้ำใจในชุมชนยังเหมือนเดิม และร้อยละ 96.00 ระบุว่า การพึ่งพาอาศัยกันในชุมชนในกิจกรรมต่างๆ ยังเหมือนเดิม

บ้านห้วยอี - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ร้อยละ 80.00 ระบุว่า ความมีน้ำใจในชุมชนยังเหมือนเดิมและร้อยละ 86.70 ให้ข้อมูลว่า การพึ่งพาอาศัยกันในชุมชนในกิจกรรมต่างๆ ยังเหมือนเดิม

บ้านถ้ำลอด - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวทั้งหมด (ร้อยละ 100) ระบุว่า ความมีน้ำใจในชุมชนและการพึ่งพาอาศัยกันในชุมชนในกิจกรรมต่างๆ ยังเหมือนเดิม ส่วนผู้ให้ข้อมูลที่เป็นชาวบ้านทั่วไปส่วนใหญ่ร้อยละ 75.00 ระบุว่า ความมีน้ำใจในชุมชนและการพึ่งพาอาศัยกันในชุมชนในกิจกรรมต่างๆ ยังเหมือนเดิม

บ้านผาบ่อง - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ (ร้อยละ 100) ระบุว่า ความมีน้ำใจในชุมชนและการพึ่งพาอาศัยกันในชุมชนในกิจกรรมต่างๆ ยังเหมือนเดิม ชาวบ้านทั่วไปส่วนใหญ่ร้อยละ 75.00 ให้ข้อมูลว่า ความมีน้ำใจในชุมชน และการพึ่งพาอาศัยกันในชุมชนในกิจกรรมต่างๆ ยังเหมือนเดิม

บ้านเมืองแพม - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ร้อยละ 85.70 ระบุว่า ความมีน้ำใจในชุมชนและการพึ่งพาอาศัยกันในชุมชนในกิจกรรมต่างๆ ยังเหมือนเดิม ในขณะที่ชาวบ้านทั่วไปร้อยละ 60.00 ให้ข้อมูลว่า ความมีน้ำใจในชุมชน ยังเหมือนเดิมและชาวบ้านทั่วไปทั้งหมด (ร้อยละ 100) ระบุว่า การพึ่งพาอาศัยกันในชุมชนในกิจกรรมต่างๆ ยังเหมือนเดิม

บ้านแม่สะ - ทั้งหมดของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยว ระบุว่า ความมีน้ำใจในชุมชนและการพึ่งพาอาศัยกันในชุมชนในกิจกรรมต่างๆ ยังเหมือนเดิม ในขณะที่ชาวบ้านทั่วไปเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 96.40) ระบุว่า ความมีน้ำใจในชุมชนไม่มีการเปลี่ยนแปลงและร้อยละ 82.10 ระบุว่า การพึ่งพาอาศัยกันในชุมชนในกิจกรรมต่างๆ ยังเหมือนเดิม

บ้านแม่ตะมาน - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวทั้งหมดระบุว่าความมีน้ำใจในชุมชนและการพึ่งพาอาศัยกันในชุมชนในกิจกรรมต่างๆ ยังเหมือนเดิมทำนองเดียวกับชาวบ้านทั่วไปที่

เกือบทั้งหมด (ร้อยละ 93.30) ระบุว่า ความมีน้ำใจในชุมชน และการพึ่งพาอาศัยกัน ในชุมชนในกิจกรรมต่างๆ ยังเหมือนเดิม

บ้านห้วยหอย - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ (ร้อยละ 77.80) ระบุว่า ความมีน้ำใจในชุมชนยังเหมือนและร้อยละ 66.70 ระบุว่า การพึ่งพาอาศัยกัน ในชุมชนในกิจกรรมต่างๆ ยังเหมือนเดิม ในขณะที่ชาวบ้านทั่วไปส่วนใหญ่ร้อยละ 89.50 ระบุว่า ความมีน้ำใจในชุมชนไม่มีการเปลี่ยนแปลง และร้อยละ 90.00 ระบุว่า การพึ่งพาอาศัยกัน ในชุมชนในกิจกรรมต่างๆ ยังเหมือนเดิม

บ้านแม่กำปอง - ทั้งหมดของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยว ระบุว่า ความมีน้ำใจในชุมชนและการพึ่งพาอาศัยกัน ในชุมชนในกิจกรรมต่างๆ ยังเหมือนเดิม เช่นเดียวกับกับชาวบ้านทั่วไป ที่เกือบทั้งหมด (ร้อยละ 96.70) ระบุว่า ความมีน้ำใจในชุมชน และร้อยละ 89.70 ระบุว่า การพึ่งพาอาศัยกัน ในชุมชนในกิจกรรมต่างๆ ยังเหมือนเดิม

โดยสรุป จากการศึกษาพบว่า ทั้งผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และชาวบ้านทั่วไปที่อาศัยอยู่ในชุมชนที่ศึกษา ต่างให้ข้อมูลเกือบเหมือนกันว่า ชุมชนของตนยังคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์อันดีของสมาชิกในชุมชน ผู้ให้ข้อมูลเหล่านี้มองว่า ชุมชนของตนยังรักษาไว้ซึ่งความเอื้ออาทร และความมีน้ำใจซึ่งกันและกันของคนในชุมชน นอกจากนั้นบุคคลเหล่านี้ยังเชื่อมั่นว่า เมื่อมีกิจกรรมต่างๆ เกิดขึ้นในชุมชนสมาชิกในชุมชนของพวกเขายังสามารถพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันได้เช่นที่เคยปฏิบัติกันมาแต่ครั้งอดีต

5.1.2 การย้ายเข้าของคนจากถิ่นอื่น

บ้านสันเจริญ - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวร้อยละ 66.70 ระบุว่า มีบุคคลภายนอกย้ายเข้ามาประกอบอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในชุมชนมากขึ้น ส่วนชาวบ้านทั่วไปส่วนใหญ่ร้อยละ 72.70 ระบุว่า ไม่มีบุคคลภายนอกย้ายเข้ามาประกอบอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในชุมชนของตน

บ้านห้วยห้วยก - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวทั้งหมด (ร้อยละ 100) ระบุว่า ไม่มีบุคคลภายนอกย้ายเข้ามาในชุมชนเพื่อประกอบอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ส่วนผู้ให้ข้อมูลที่เป็นชาวบ้านทั่วไปร้อยละ 76.00 ระบุว่า ไม่มีบุคคลภายนอกย้ายเข้ามาประกอบอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

บ้านสองแคว - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ร้อยละ 80.00 ระบุว่า ไม่มีบุคคลภายนอกย้ายเข้ามาในชุมชนเพื่อประกอบอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ส่วนชาวบ้านทั่วไปร้อยละ 69.00 ระบุว่า ไม่มีบุคคลภายนอกย้ายเข้ามาประกอบอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในชุมชนของตน

บ้านห้วยอี - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวทั้งหมดระบุว่า ไม่มีบุคคลภายนอกย้ายเข้ามาประกอบอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

บ้านถ้ำลอด - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ร้อยละ 60.00 ระบุว่า มีบุคคลภายนอกย้ายเข้ามาประกอบอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยวมากขึ้น ส่วนผู้ให้ข้อมูลที่เป็นชาวบ้านทั่วไปทั้งหมด (ร้อยละ 100) ระบุว่า มีบุคคลภายนอกย้ายเข้ามาประกอบอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยวมากขึ้น

บ้านผาบ่อง - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ร้อยละ 80.00 ระบุว่า ไม่มีบุคคลภายนอกย้ายเข้ามาประกอบอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ส่วนผู้ให้ข้อมูลที่เป็นชาวบ้านทั่วไปส่วนใหญ่ร้อยละ ระบุว่าไม่มีบุคคลภายนอกย้ายเข้ามาประกอบอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

บ้านเมืองแพม - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ร้อยละ 57.10 ระบุว่า มีบุคคลภายนอกย้ายเข้ามาประกอบอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยวมากขึ้น ส่วนผู้ให้ข้อมูลที่เป็นชาวบ้านทั่วไปส่วนใหญ่ร้อยละ 60.00 ระบุว่า ไม่มีบุคคลภายนอกย้ายเข้ามาประกอบอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

บ้านแม่สะละ - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวทั้งหมดระบุว่า ไม่มีบุคคลภายนอกย้ายเข้ามาประกอบอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ส่วนผู้ให้ข้อมูลที่เป็นชาวบ้านทั่วไปเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 91.30) ระบุว่า ไม่มีบุคคลภายนอกย้ายเข้ามาประกอบอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

บ้านแม่ตะมาน - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ร้อยละ 66.70 ระบุว่า ไม่มีบุคคลภายนอกย้ายเข้ามาประกอบอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ส่วนผู้ให้ข้อมูลที่เป็นชาวบ้านทั่วไปทั้งหมด (ร้อยละ 100) ระบุว่า ไม่มีบุคคลภายนอกย้ายเข้ามาประกอบอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

บ้านห้วยหอย - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวทั้งหมด (ร้อยละ 100) ระบุว่า ไม่มีบุคคลภายนอกย้ายเข้ามาประกอบอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ส่วนผู้ให้ข้อมูลที่เป็นชาวบ้านทั่วไปส่วนใหญ่ร้อยละ 84.60 ระบุว่า ไม่มีบุคคลภายนอกย้ายเข้ามาประกอบอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

บ้านแม่กำปอง ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยว ทั้งหมดระบุว่า ไม่มีบุคคลภายนอกย้ายเข้ามาประกอบอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ส่วนผู้ให้ข้อมูลที่เป็นชาวบ้านทั่วไปส่วนใหญ่ร้อยละ 84.60 ระบุว่า ไม่มีบุคคลภายนอกย้ายเข้ามาประกอบอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

จากข้อมูลพอสรุปได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่ม (ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยว และชาวบ้านทั่วไปที่อาศัยอยู่ในชุมชน) ยืนยันว่าเมื่อมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกิดขึ้นในชุมชนของตน เกือบไม่มีบุคคลที่อาศัยอยู่ต่างถิ่นโยกย้ายเข้ามาอยู่ในชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ จะมีแต่เพียงบ้านถ้ำลอดที่ระบุว่า มีบุคคลภายนอกหรือบุคคลต่างถิ่นเข้ามาอาศัยอยู่ในชุมชนของตน

5.1.3 การย้ายออกของคนในชุมชน

บ้านสันเจริญ - ชาวบ้านทั่วไปส่วนใหญ่ร้อยละ 85.70 ระบุว่า มีชาวบ้านในชุมชนของตนย้ายออกไปทำงานนอกหมู่บ้านน้อยกว่าเดิม

บ้านห้วยหยวก - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวร้อยละ 66.70 ระบุว่า มีชาวบ้านย้ายออกไปทำงานนอกหมู่บ้านน้อยกว่าเดิม เช่นเดียวกับชาวบ้านทั่วไปร้อยละ 60.00 ที่ระบุเหมือนกันว่า มีชาวบ้านย้ายออกไปทำงานนอกหมู่บ้านน้อยกว่าเดิมเช่นกัน

บ้านสองแคว - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวทั้งหมดระบุว่า มีชาวบ้านย้ายออกไปทำงานนอกหมู่บ้านน้อยกว่าเดิม ส่วนชาวบ้านทั่วไปส่วนใหญ่ร้อยละ 87.50 ระบุว่า มีชาวบ้านย้ายออกไปทำงานนอกหมู่บ้านน้อยกว่าเดิมเช่นกัน

บ้านห้วยฮี้ - ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวทั้งหมดระบุว่า มีชาวบ้านย้ายออกไปทำงานนอกหมู่บ้านมากกว่าเดิม

บ้านถ้ำลอด - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวร้อยละ 75.00 ระบุว่า มีชาวบ้านย้ายออกไปนอกหมู่บ้านมากกว่าเดิม ซึ่งต่างจากข้อมูลจากชาวบ้านทั่วไปที่ระบุว่า มีชาวบ้านย้ายไปทำงานนอกหมู่บ้านน้อยกว่าเดิม

บ้านผาบ่อง - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ร้อยละ 80.00 ระบุว่า มีชาวบ้านย้ายออกไปทำงานนอกหมู่บ้านน้อยกว่าเดิม ส่วนผู้ให้ข้อมูลที่เป็นชาวบ้านทั่วไปทั้งหมด (ร้อยละ 100) ระบุว่า มีชาวบ้านย้ายออกไปทำงานนอกหมู่บ้านน้อยกว่าเดิมเช่นกัน

บ้านเมืองแพม - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ร้อยละ 66.70 ระบุว่า มีชาวบ้านย้ายออกไปทำงานนอกหมู่บ้านมากกว่าเดิม ชาวบ้านทั่วไปร้อยละ 66.70 ระบุตรงกันข้ามว่า มีชาวบ้านย้ายออกไปทำงานนอกหมู่บ้านน้อยกว่าเดิม

บ้านแม่และ - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวทั้งหมดระบุว่า มีชาวบ้านย้ายออกไปทำงานนอกหมู่บ้านน้อยกว่าเดิม และชาวบ้านทั่วไปก็เช่นเดียวกันส่วนใหญ่ร้อยละ 85.00 ระบุว่า มีชาวบ้านย้ายออกไปทำงานนอกหมู่บ้านน้อยกว่าเดิมเช่นกัน

บ้านแม่ตะมาน - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ร้อยละ 88.90 ระบุว่า มีชาวบ้านย้ายออกไปทำงานนอกหมู่บ้านมากกว่าเดิม สำหรับชาวบ้านทั่วไปก็เช่นเดียวกันส่วนใหญ่ร้อยละ 92.60 มีระบุว่า มีชาวบ้านย้ายออกไปทำงานนอกหมู่บ้านมากกว่าเดิมเช่นกัน

บ้านห้วยหอย - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวทั้งหมดระบุว่า มีชาวบ้านย้ายออกไปทำงานนอกหมู่บ้านน้อยกว่าเดิม สำหรับผู้ให้ข้อมูลที่เป็นชาวบ้านทั่วไป มีเพียงครั้งเดียว (ร้อยละ 50.00) ที่ระบุว่า มีชาวบ้านย้ายออกไปทำงานนอกหมู่บ้านน้อยกว่าเดิม

บ้านแม่กำปอง - มีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวเพียงครั้งหนึ่ง (ร้อยละ 50.00) ระบุว่า มีชาวบ้านย้ายออกไปทำงานนอกหมู่บ้านมากกว่าเดิมซึ่งตรงกันข้าม ส่วนผู้ให้ข้อมูลที่เป็นชาวบ้านทั่วไปที่ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 82.40) ระบุว่า มีชาวบ้านย้ายออกไปทำงานนอกหมู่บ้านมากกว่าเดิมเช่นกัน

โดยสรุประบุได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลทั้งสองกลุ่ม (กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยว และกลุ่มชาวบ้านทั่วไปที่อาศัยอยู่ในชุมชน) มีความเห็นค่อนข้างแตกต่างกันในประเด็นของการย้ายออกไปของคนในชุมชน และในแต่ละชุมชนที่ศึกษาก็มีความแตกต่างกันเช่นกัน บางชุมชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและชาวบ้านทั่วไประบุข้อมูลที่ตรงข้ามกัน เช่น กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียระบุว่า มีบุคคลภายในชุมชนย้ายออกไปมาก ในขณะที่ชาวบ้านทั่วไประบุว่า มีบุคคลภายในชุมชนย้ายออกไปที่อื่นในจำนวนน้อย อย่างไรก็ตามส่วนใหญ่แล้วพบว่า มีหลายชุมชนที่ทั้งสองกลุ่มให้ข้อมูลตรงกันว่า มีบุคคลในชุมชนย้ายออกจากชุมชนน้อยลงกว่าเดิม)

5.2 ผลกระทบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่อชุมชนด้านวัฒนธรรม

5.2.1 วัฒนธรรมการอยู่

5.2.1.1 ที่อยู่อาศัย

บ้านสันเจริญ - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวทั้งหมด (ร้อยละ100) ระบุว่าหลังจากมีการท่องเที่ยวมีการสร้างบ้านซึ่งเน้นวัสดุสมัยใหม่ ส่วนชาวบ้านทั่วไปมีเพียงร้อยละ 58.30 ที่ให้ข้อมูลว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวมีการสร้างบ้านที่เน้นวัสดุสมัยใหม่

บ้านห้วยหยวก - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวร้อยละ 66.70 ระบุว่าหลังจากมีการท่องเที่ยวมีการสร้างบ้านซึ่งเน้นวัสดุสมัยใหม่ซึ่งมีจำนวนใกล้เคียงกับ ส่วนผู้ให้ข้อมูลที่เป็นชาวบ้านทั่วไป (ร้อยละ 64.30) ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวไม่มีการสร้างบ้านที่เน้นวัสดุสมัยใหม่

บ้านสองแคว - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวทั้งหมดระบุว่าหลังจากมีการท่องเที่ยวไม่มีการสร้างบ้านซึ่งเน้นวัสดุสมัยใหม่ ส่วนชาวบ้านทั่วไปส่วนใหญ่ร้อยละ 75.90 ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวไม่มีการสร้างบ้านที่เน้นวัสดุสมัยใหม่

บ้านห้วยฮี้ - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวร้อยละ 66.70 ระบุว่าหลังจากมีการท่องเที่ยวมีการสร้างบ้านซึ่งเน้นวัสดุสมัยใหม่

บ้านด้าลอด - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวร้อยละ 66.70 ระบุว่าหลังจากมีการท่องเที่ยวไม่มีการสร้างบ้านซึ่งเน้นวัสดุสมัยใหม่ ส่วนผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดที่เป็นชาวบ้านทั่วไประบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวไม่มีการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบการสร้างบ้านซึ่งเน้นวัสดุสมัยใหม่

บ้านผาบ่อง - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ร้อยละ 80.00 ระบุว่าหลังจากมีการท่องเที่ยวไม่มีการสร้างบ้านซึ่งเน้นวัสดุสมัยใหม่ ส่วนชาวบ้านทั่วไปส่วนใหญ่ร้อยละ 75.00 มีระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวไม่มีการสร้างบ้านซึ่งเน้นวัสดุสมัยใหม่

บ้านเมืองแพม - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวร้อยละ 61.10 ระบุว่าหลังจากมีการท่องเที่ยวไม่มีการสร้างบ้านซึ่งเน้นวัสดุสมัยใหม่ สำหรับชาวบ้านทั่วไปส่วนใหญ่ร้อยละ 80.00 ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวไม่มีการสร้างบ้านซึ่งเน้นวัสดุสมัยใหม่

บ้านแม่และ - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวทั้งหมดระบุว่าหลังจากมีการท่องเที่ยวไม่มีการสร้างบ้านซึ่งเน้นวัสดุสมัยใหม่ ส่วนชาวบ้านทั่วไปส่วนใหญ่ร้อยละ 72.00 ระบุว่าหลังจากมีการท่องเที่ยวไม่มีการสร้างบ้านซึ่งเน้นวัสดุสมัยใหม่

บ้านแม่ตะมาน - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวเพียงร้อยละ 55.60 ระบุว่าหลังจากมีการท่องเที่ยวไม่มีการสร้างบ้านซึ่งเน้นวัสดุสมัยใหม่ ส่วนชาวบ้านทั่วไปร้อยละ 63.30 ระบุว่าหลังจากมีการท่องเที่ยวมีการสร้างบ้านซึ่งเน้นวัสดุสมัยใหม่

บ้านห้วยหอย - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวเพียงครึ่งหนึ่ง(ร้อยละ 55.60) ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวไม่มีการสร้างบ้านซึ่งเน้นวัสดุสมัยใหม่ ส่วนผู้ให้ข้อมูลที่เป็นชาวบ้านทั่วไปเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 57.90) ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวไม่มีการสร้างบ้านซึ่งเน้นวัสดุสมัยใหม่

บ้านแม่กำปอง - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 90.00) ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวมีการสร้างบ้านซึ่งเน้นวัสดุสมัยใหม่ ส่วนผู้ให้ข้อมูลที่เป็นชาวบ้านทั่วไปเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 96.70) ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวมีสร้างบ้านซึ่งเน้นวัสดุสมัยใหม่

ผลการศึกษาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ผู้ให้ข้อมูลทั้งสองกลุ่ม (ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและชาวบ้านทั่วไป) ส่วนใหญ่ในเกือบทุกชุมชนที่ศึกษาระบุข้อมูลตรงกันว่า หลังจากเกิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชน มีการเปลี่ยนแปลงด้านที่อยู่อาศัยของชุมชนน้อย อย่างไรก็ตามในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบ การสร้างบ้านจะเน้นวัสดุสมัยใหม่ ซึ่งผู้ให้ข้อมูลได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า การเปลี่ยนแปลงส่วนใหญ่เป็นการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้ที่อยู่อาศัยมีความแข็งแรงมั่นคงมากขึ้น โดยการใช่วัสดุที่มีความทนทานและแข็งแรงกว่าเดิม หรือวัสดุที่ทำให้สะดวกสบายกว่าเดิม เช่น การเปลี่ยนวัสดุผนังหลังคาจากหญ้าคาหรือตองตึงเป็นสังกะสีหรือกระเบื้อง เนื่องจากคงทนถาวรกว่า และการมุงด้วยกระเบื้องทำให้อุณหภูมิในบ้านเย็นลงกว่าการมุงด้วยสังกะสี

5.2.1.2 การใช้เครื่องอำนวยความสะดวก

บ้านสันเจริญ - ทั้งหมดของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวมีการใช้เครื่องอำนวยความสะดวกมากขึ้น ส่วนชาวบ้านทั่วไป ส่วนใหญ่ร้อยละ 66.70 ระบุว่าหลังจากมีการท่องเที่ยวมีการใช้เครื่องอำนวยความสะดวกมากขึ้น

บ้านห้วยหอย - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวทั้งหมดระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวมีการใช้เครื่องอำนวยความสะดวกมากขึ้น ส่วนชาวบ้านทั่วไปร้อยละ 64.30 ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวมีการใช้เครื่องอำนวยความสะดวกมากขึ้น

บ้านสองแคว - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวทั้งหมดระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวมีการใช้เครื่องอำนวยความสะดวกมากขึ้น ส่วนชาวบ้านทั่วไปส่วนใหญ่ร้อยละ 78.60 ระบุว่าหลังจากมีการท่องเที่ยวมีการใช้เครื่องอำนวยความสะดวกมากขึ้น

บ้านห้วยฮี้ - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ร้อยละ 57.10 ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวมีการเปลี่ยนแปลงโดยมีการใช้เครื่องอำนวยความสะดวกมากขึ้น

บ้านถ้ำลอด - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวร้อยละ 54.50 มีระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวมีการเปลี่ยนแปลงโดยมีการใช้เครื่องอำนวยความสะดวกมากขึ้น ส่วนชาวบ้านทั่วไปทั้งหมดระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวมีการใช้เครื่องอำนวยความสะดวกมากขึ้น

บ้านผาบ่อง - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวร้อยละ 60.00 ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวไม่มีการใช้เครื่องอำนวยความสะดวก

บ้านเมืองแพม - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวร้อยละ 57.10 ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวมีการใช้เครื่องอำนวยความสะดวกมากขึ้น ส่วนผู้ให้ข้อมูลที่เป็นชาวบ้านทั่วไปร้อยละ 75.00 ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวมีการใช้เครื่องอำนวยความสะดวกมากขึ้น

บ้านแม่สะละ - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวร้อยละ 50.00 ให้ข้อมูลว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวมีการใช้เครื่องอำนวยความสะดวกมากขึ้น ส่วนชาวบ้านทั่วไปร้อยละ 61.50 ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวมีการใช้เครื่องอำนวยความสะดวกมากขึ้น

บ้านแม่ตะมาน - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวร้อยละ 66.70 ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวมีการใช้เครื่องอำนวยความสะดวกมากขึ้น ส่วนชาวบ้านทั่วไปร้อยละ 70.00 ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวไม่มีการใช้เครื่องอำนวยความสะดวก

บ้านห้วยหอย - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวร้อยละ 63.20 ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวมีการใช้เครื่องอำนวยความสะดวกมากขึ้น ส่วนชาวบ้านทั่วไป ส่วนใหญ่ร้อยละ 66.70 ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวมีการใช้เครื่องอำนวยความสะดวกมากขึ้น

บ้านแม่กำปอง - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวร้อยละ 70.00 ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวมีการใช้เครื่องอำนวยความสะดวกมากขึ้น ส่วนชาวบ้านทั่วไปร้อยละ 83.30 ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวมีการใช้เครื่องอำนวยความสะดวกมากขึ้น

จากข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และชาวบ้านทั่วไปที่อยู่ในชุมชน อาจสรุปได้ว่า หลังจากที่มีการท่องเที่ยวในชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงของการใช้เครื่องอำนวยความสะดวก เช่น หม้อหุงข้าว เต้าแก๊ส ฯลฯ มากขึ้น ทั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า การใช้เครื่องอำนวยความสะดวกเพิ่มขึ้นก็ เพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยว

5.2.1.3 การใช้ภาษาต่างประเทศ

บ้านสันเจริญ - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ร้อยละ 75.00 ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวในชุมชนไม่มีการเปลี่ยนแปลงในด้านของการใช้ภาษาต่างประเทศโดยภาษาที่

ทั่วไปทั้งหมดระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวในชุมชนไม่มีการเปลี่ยนแปลงในใช้ภาษาต่างประเทศ ภาษาที่ใช้ยังเป็นภาษาท้องถิ่น และผู้ใช้ภาษาต่างประเทศนั้นจะจำกัดเฉพาะผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในกิจกรรมการท่องเที่ยวเช่นกัน

บ้านแม่สะ - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวทั้งหมดระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวในชุมชนไม่มีการใช้ภาษาต่างประเทศโดยภาษาที่ใช้ยังเป็นภาษาท้องถิ่น ผู้ที่ใช้ภาษาต่างประเทศจำกัดเฉพาะผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในกิจกรรมการท่องเที่ยวเท่านั้น ส่วนชาวบ้านทั่วไปร้อยละ 73.10 ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวในชุมชนไม่มีการใช้ภาษาต่างประเทศ ภาษาที่ใช้ยังเป็นภาษาท้องถิ่น และผู้ใช้ภาษาต่างประเทศจำกัดเฉพาะผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในกิจกรรมการท่องเที่ยวเช่นกัน

บ้านแม่ตะมาน - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวร้อยละ 66.70 ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวในชุมชนมีใช้ภาษาต่างประเทศโดยมีการใช้ภาษาต่างประเทศในการติดต่อสื่อสารกับนักท่องเที่ยวมากขึ้น ส่วนชาวบ้านทั่วไปร้อยละ 73.30 ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวในชุมชนไม่มีการเปลี่ยนแปลงในใช้ภาษาต่างประเทศ ภาษาที่ใช้ยังเป็นภาษาท้องถิ่น และผู้ใช้ภาษาต่างประเทศจำกัดเฉพาะผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในกิจกรรมการท่องเที่ยวเช่นกัน

บ้านห้วยหอย - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวร้อยละ 75.00 ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวในชุมชนไม่มีการใช้ภาษาต่างประเทศโดยภาษาที่ใช้ยังเป็นภาษาท้องถิ่น ผู้ที่ใช้ภาษาต่างประเทศจำกัดเฉพาะผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในกิจกรรมการท่องเที่ยวเท่านั้น ส่วนชาวบ้านทั่วไปร้อยละ 66.70 ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวในชุมชนไม่มีการใช้ภาษาต่างประเทศ ภาษาที่ใช้ยังเป็นภาษาท้องถิ่น และผู้ใช้ภาษาต่างประเทศจำกัดเฉพาะผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในกิจกรรมการท่องเที่ยวเช่นกัน

บ้านแม่กำปอง - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวร้อยละ 90.00 ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวในชุมชนไม่มีการใช้ภาษาต่างประเทศโดยภาษาที่ใช้ยังเป็นภาษาท้องถิ่น ผู้ที่ใช้ภาษาต่างประเทศจำกัดเฉพาะผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในกิจกรรมการท่องเที่ยวเท่านั้น ส่วนชาวบ้านทั่วไปร้อยละ 86.70 ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวในชุมชนไม่มีการเปลี่ยนแปลงในใช้ภาษาต่างประเทศ ภาษาที่ใช้ยังเป็นภาษาท้องถิ่น และผู้ใช้ภาษาต่างประเทศจำกัดเฉพาะผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในกิจกรรมการท่องเที่ยวเช่นกัน

โดยสรุปพบว่า การมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนไม่ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านการใช้ภาษาต่างประเทศ ทั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลทั้งสองกลุ่มได้ให้ข้อมูลตรงกันในด้านนี้ ทั้งสองกลุ่มให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า คนในชุมชนยังคงใช้ภาษาท้องถิ่นในการติดต่อสื่อสารเช่นเดิม บุคคลที่สามารถใช้ภาษาต่างประเทศมักเป็นบุคคลภายนอก เช่น ไกด์ทัวร์ มีบางชุมชนที่มีการท่องเที่ยวมานาน เช่น ถ้ำลอด มีชาวบ้านบางคนสามารถสื่อสารกับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศโดยอาศัยภาษาอังกฤษบางคำอย่างง่าย เช่น สวัสดี ขอขอบคุณ ลาก่อน เป็นต้น

ละ 76.90 ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนไม่มีการเปลี่ยนแปลงในการร้องเพลงพื้นบ้านพื้นเมือง

บ้านแม่ตะมาน - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ร้อยละ 88.90 ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนไม่มีการเปลี่ยนแปลงในการร้องเพลงพื้นบ้านพื้นเมือง ส่วนชาวบ้านทั่วไปมีเพียงครึ่งหนึ่ง(ร้อยละ 50.00) ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนไม่มีการเปลี่ยนแปลงในการร้องเพลงพื้นบ้านพื้นเมือง

บ้านห้วยหอย - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวร้อยละ 55.60 ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนไม่มีการเปลี่ยนแปลงในการร้องเพลงพื้นบ้านพื้นเมือง ส่วนชาวบ้านทั่วไปร้อยละ 63.20 ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนไม่มีการเปลี่ยนแปลงในการร้องเพลงพื้นบ้านพื้นเมือง

บ้านแม่กำปอง - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ร้อยละ 90.00 ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนไม่มีการเปลี่ยนแปลงในการร้องเพลงพื้นบ้านพื้นเมือง ส่วนชาวบ้านทั่วไปส่วนใหญ่ร้อยละ 93.30 ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนไม่มีการเปลี่ยนแปลงในการร้องเพลงพื้นบ้านพื้นเมือง

จากผลการศึกษาในด้านผลกระทบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่อการร้องเพลงพื้นบ้านหรือเพลงพื้นเมือง พอสรุปได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลทั้งผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวและชาวบ้านทั่วไปส่วนใหญ่ระบุว่า ไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านการร้องเพลงพื้นบ้านหรือเพลงพื้นเมือง มีเพียงบางชุมชนที่ระบุว่ามีการเปลี่ยนแปลงในด้านนี้

5.2.1.5 การเลี้ยงดูบุตร

บ้านสันเจริญ - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมด (ร้อยละ 100) ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบและวิธีการเลี้ยงดูบุตร ส่วนชาวบ้านทั่วไปเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 91.70) ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนไม่มีการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบและวิธีการเลี้ยงดูบุตร

บ้านห้วยหวก - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวทั้งหมด (ร้อยละ 100) ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบและวิธีการเลี้ยงดูบุตร ส่วนชาวบ้านทั่วไปเพียงครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 55.20) ให้ข้อมูลว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบและวิธีการเลี้ยงดูบุตร

บ้านสองแคว - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวร้อยละ 66.70 ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบและวิธีการเลี้ยงดูบุตร ส่วนผู้ให้ข้อมูลที่

ชาวบ้านทั่วไปส่วนใหญ่ร้อยละ 90.00 ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนไม่มีการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบและวิธีการเลี้ยงดูบุตร

ผลการวิจัยพอสรุปได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลทั้งสองกลุ่มให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่อการเลี้ยงดูบุตรของชุมชนแตกต่างกัน แม้ว่าผู้ให้ข้อมูลในส่วนใหญ่ของชุมชนที่ศึกษายืนยันว่า ไม่มีการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบและวิธีการเลี้ยงดูบุตร แต่มีหลายชุมชน เช่น บ้านสันเจริญ และบ้านสองแคว ที่ผู้ให้ข้อมูลทั้งสองกลุ่ม ระบุข้อมูลที่แตกต่างกัน

5.2.1.6 การแบ่งงานกันทำระหว่างชายหญิง

บ้านสันเจริญ - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียส่วนใหญ่ร้อยละ 75.00 ระบุว่า ไม่มีการเปลี่ยนแปลงในการแบ่งปันการทำงานระหว่างชายหญิง ส่วนผู้ให้ข้อมูลที่เป็นชาวบ้านทั่วไปส่วนใหญ่ร้อยละ 75.00 ระบุว่า ไม่มีการเปลี่ยนแปลงในการแบ่งปันการทำงานระหว่างชายหญิงเช่นกัน

บ้านห้วยหยวก - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียส่วนใหญ่ร้อยละ 66.70 ระบุว่า มีการเปลี่ยนแปลงในการแบ่งปันการทำงานระหว่างชายหญิง ส่วนชาวบ้านทั่วไปส่วนใหญ่ร้อยละ 71.40 ระบุว่า ไม่มีการเปลี่ยนแปลงในการแบ่งปันการทำงานระหว่างชายหญิง

บ้านสองแคว - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพียงครึ่งหนึ่ง(ร้อยละ 50.00) ระบุว่า ไม่มีการเปลี่ยนแปลงในการแบ่งปันการทำงานระหว่างชายหญิง ส่วนชาวบ้านทั่วไปส่วนใหญ่ร้อยละ 75.00 ระบุว่า ไม่มีการเปลี่ยนแปลงในการแบ่งปันการทำงานระหว่างชายหญิงเช่นกัน

บ้านห้วยอี - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียส่วนใหญ่ร้อยละ 80.00 ระบุว่า ไม่มีการเปลี่ยนแปลงในการแบ่งปันการทำงานระหว่างชายหญิง

บ้านถ้ำลอด - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกือบทั้งหมดร้อยละ 91.70 ระบุว่า ไม่มีการเปลี่ยนแปลงในการแบ่งปันการทำงานระหว่างชายหญิง ส่วนชาวบ้านทั่วไปส่วนใหญ่ร้อยละ 66.70 ระบุว่า ไม่มีการเปลี่ยนแปลงในการแบ่งปันการทำงานระหว่างชายหญิงเช่นกัน

บ้านผาบ่อง - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมด (ร้อยละ 100) ระบุว่า ไม่มีการเปลี่ยนแปลงในการแบ่งปันการทำงานระหว่างชายหญิง ส่วนชาวบ้านทั่วไปทั้งหมดระบุว่า ไม่มีการเปลี่ยนแปลงในการแบ่งปันการทำงานระหว่างชายหญิงเช่นกัน

บ้านเมืองแพม - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียส่วนใหญ่ร้อยละ 76.90 ระบุว่า ไม่มีการเปลี่ยนแปลงในการแบ่งปันการทำงานระหว่างชายหญิง ส่วนชาวบ้านทั่วไปส่วนใหญ่ร้อยละ 100 ระบุว่า ไม่มีการเปลี่ยนแปลงในการแบ่งปันการทำงานระหว่างชายหญิงเช่นกัน

บ้านแม่แสะ - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมด (ร้อยละ 100) ระบุว่า ไม่มีการเปลี่ยนแปลงในการแบ่งปันการทำงานระหว่างชายหญิง ส่วนชาวบ้านทั่วไปส่วนใหญ่ร้อยละ 96.20 ระบุว่า ไม่มีการเปลี่ยนแปลงในการแบ่งปันการทำงานระหว่างชายหญิงเช่นกัน

บ้านแม่ตะมาน - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมด (ร้อยละ 100) ระบุว่า ไม่มีการเปลี่ยนแปลงในการแบ่งปันการทำงานระหว่างชายหญิง ส่วนชาวบ้านทั่วไปส่วนใหญ่ร้อยละ 96.70 ระบุว่า ไม่มีการเปลี่ยนแปลงในการแบ่งปันการทำงานระหว่างชายหญิงเช่นกัน

บ้านห้วยหอย - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียส่วนใหญ่ร้อยละ 87.50 ระบุว่า ไม่มีการเปลี่ยนแปลงในการแบ่งปันการทำงานระหว่างชายหญิง ส่วนชาวบ้านทั่วไปส่วนใหญ่ร้อยละ 89.50 ระบุว่า ไม่มีการเปลี่ยนแปลงในการแบ่งปันการทำงานระหว่างชายหญิงเช่นกัน

บ้านแม่กำปอง - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียส่วนใหญ่ร้อยละ 90.00 ระบุว่า ไม่มีการเปลี่ยนแปลงในการแบ่งปันการทำงานระหว่างชายหญิง ส่วนชาวบ้านทั่วไปส่วนใหญ่ร้อยละ 100 ระบุว่า ไม่มีการเปลี่ยนแปลงในการแบ่งปันการทำงานระหว่างชายหญิงเช่นกัน

สรุปได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลทั้งผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวและชาวบ้านทั่วไปที่อาศัยอยู่ในชุมชนที่ศึกษา ให้ข้อมูลไปในทางเดียวกันเกือบทุกชุมชนว่า แม้ว่าจะมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกิดขึ้นในชุมชน ก็ไม่มีผลกระทบต่อการทำงานกันทำระหว่างเพศชายและหญิง แต่ละเพศต่างก็ทำหน้าที่ของตนเช่นเดิม

5.2.2 วัฒนธรรมการบริโภค

5.2.2.1 ลักษณะอาหารในชีวิตประจำวัน

บ้านสันเจริญ - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ร้อยละ 75.00 ระบุว่า ไม่มีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะและชนิดอาหารในชีวิตประจำวัน สำหรับชาวบ้านทั่วไป ส่วนใหญ่ร้อยละ 75.00 ระบุว่า ไม่มีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะและชนิดอาหารในชีวิตประจำวันเช่นกัน

บ้านห้วยห้วยก - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ร้อยละ 66.70 ระบุว่า มีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะและชนิดอาหารในชีวิตประจำวัน ส่วนชาวบ้านทั่วไป มีเพียงครึ่งหนึ่ง(ร้อยละ 50.00) ระบุว่า มีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะและชนิดอาหารในชีวิตประจำวัน

บ้านสองแคว - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวทั้งหมด (ร้อยละ 100) ระบุว่า ไม่มีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะและชนิดอาหารในชีวิตประจำวัน ส่วนชาวบ้านทั่วไปส่วนใหญ่ร้อยละ 60.70 ระบุว่า ไม่มีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะและชนิดอาหารในชีวิตประจำวัน

บ้านห้วยอี - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ร้อยละ 71.40 ระบุว่า ไม่มีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะและชนิดอาหารในชีวิตประจำวัน

บ้านถ้ำลอด - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวส่วนใหญ่อ้อยละ 63.60 ระบุว่า มีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะและชนิดอาหารในชีวิตประจำวัน ส่วนชาวบ้านทั่วไปส่วนใหญ่อ้อยละ 66.70 ระบุว่า ไม่มีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะและชนิดอาหารในชีวิตประจำวัน

บ้านผาป่อง - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวทั้งหมด (ร้อยละ 100) ระบุว่า ไม่มีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะและชนิดอาหารในชีวิตประจำวัน ส่วนชาวบ้านทั่วไปส่วนใหญ่อ้อยละ 80.00 ระบุว่า ไม่มีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะและชนิดอาหารในชีวิตประจำวันเช่นกัน

บ้านเมืองแพม - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวมีเพียงครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 50.00) ระบุว่า ไม่มีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะและชนิดอาหารในชีวิตประจำวัน ส่วนชาวบ้านทั่วไปส่วนใหญ่อ้อยละ 80.00 ระบุว่า ไม่มีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะและชนิดอาหารในชีวิตประจำวันเช่นกัน

บ้านแม่สะ - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวส่วนใหญ่อ้อยละ 66.70 ระบุว่า ไม่มีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะและชนิดอาหารในชีวิตประจำวัน ส่วนผู้ให้ข้อมูลที่เป็นชาวบ้านทั่วไปส่วนใหญ่อ้อยละ 83.30 ระบุว่า ไม่มีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะและชนิดอาหารในชีวิตประจำวัน

บ้านแม่ตะมาน - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวส่วนใหญ่อ้อยละ 66.70 ระบุว่า ไม่มีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะและชนิดอาหารในชีวิตประจำวัน ส่วนชาวบ้านทั่วไปส่วนใหญ่อ้อยละ 83.30 ระบุว่า ไม่มีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะและชนิดอาหารในชีวิตประจำวันเช่นกัน

บ้านห้วยหอย - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยว ส่วนใหญ่อ้อยละ 77.80 ระบุว่า ไม่มีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะและชนิดอาหารในชีวิตประจำวัน ส่วนชาวบ้านทั่วไป ส่วนใหญ่อ้อยละ 63.20 ระบุว่า ไม่มีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะและชนิดอาหารในชีวิตประจำวันเช่นกัน

บ้านแม่กำปอง - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวส่วนใหญ่อ้อยละ 60.00 ระบุว่า ไม่มีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะชนิดอาหารในชีวิตประจำวัน ส่วนผู้ให้ข้อมูลที่เป็นชาวบ้านทั่วไปทั้งหมดระบุว่า ไม่มีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะและชนิดอาหารในชีวิตประจำวันเช่นกัน

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ผู้ให้ข้อมูลทั้งสองกลุ่มของชุมชนที่ศึกษาให้ข้อมูลว่า ไม่เกิดผลกระทบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่อชุมชนในภาคเหนือในด้านลักษณะและชนิดอาหารที่บริโภคในชีวิตประจำวัน มีเพียงชุมชนเดียว คือ บ้านห้วยหอยก ที่ผู้ให้ข้อมูลทั้งสองกลุ่มระบุว่า เกิดผลกระทบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่อการบริโภคอาหารของคนในชุมชน

5.2.2.2 วัฒนธรรมการกิน

บ้านสันเจริญ - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวทั้งหมด (ร้อยละ 100) ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเข้ามาในชุมชนไม่มีการเปลี่ยนแปลงในวัฒนธรรมการกิน ส่วนชาวบ้านทั่วไป

บ้านห้วยหอย - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ร้อยละ 87.50 ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเข้ามาในชุมชนไม่มีการเปลี่ยนแปลงในวัฒนธรรมการกิน ส่วนชาวบ้านทั่วไปส่วนใหญ่ร้อยละ 78.90 ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเข้ามาในชุมชนไม่มีการเปลี่ยนแปลงในวัฒนธรรมการกินเช่นกัน

บ้านแม่กำปอง - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวทั้งหมด (ร้อยละ 100) ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเข้ามาในชุมชนไม่มีการเปลี่ยนแปลงในวัฒนธรรมการกิน ส่วนชาวบ้านทั่วไปทั้งหมด (ร้อยละ 100) ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเข้ามาในชุมชนไม่มีการเปลี่ยนแปลงในวัฒนธรรมการกินเช่นกัน

สรุปข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบด้านวัฒนธรรมการกิน การศึกษาครั้งนี้พบว่า แม้ว่าผู้ให้ข้อมูลทั้งสองกลุ่มในเกือบทั้งหมดของชุมชนที่ศึกษาจะระบุว่า ไม่มีผลกระทบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่อชุมชน อย่างไรก็ตาม การวิจัยพบว่ามี 2 ชุมชน คือ บ้านห้วยหอยกและบ้านสองแคว ที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยว และชาวบ้านทั่วไปในชุมชน ระบุแตกต่างกัน

5.2.3 วัฒนธรรมการแต่งกาย

5.2.3.1 ด้านความทันสมัยในการแต่งกาย

บ้านสันเจริญ - ทั้งหมดของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยว ระบุว่าหลังจากมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเข้ามาในชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงในความทันสมัยในการแต่งกาย ส่วนชาวบ้านทั่วไปส่วนใหญ่ร้อยละ 88.90 ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเข้ามาในชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงในความทันสมัยในการแต่งกายเช่นกัน

บ้านห้วยหอยก - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ร้อยละ 66.70 มี ระบุว่า มีการเปลี่ยนแปลงในความทันสมัยในการแต่งกาย ในขณะที่ชาวบ้านทั่วไปส่วนใหญ่ร้อยละ 71.40 ระบุว่า มีการเปลี่ยนแปลงในความทันสมัยในการแต่งกายเช่นกัน

บ้านสองแคว - ทั้งหมดของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวระบุว่า มีการเปลี่ยนแปลงในความทันสมัยในการแต่งกาย ส่วนชาวบ้านทั่วไปส่วนใหญ่ร้อยละ 88.90 ระบุว่า มีการเปลี่ยนแปลงในความทันสมัยในการแต่งกายเช่นกัน

บ้านห้วยฮี้ - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ร้อยละ 66.70 ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเข้ามาในชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงในความทันสมัยในการแต่งกาย

บ้านถ้ำลอด - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ร้อยละ 81.80 ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเข้ามาในชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงในความทันสมัยในการแต่งกาย ส่วนชาวบ้านทั่วไปทั้งหมดระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเข้ามาในชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงในความทันสมัยในการแต่งกายเช่นกัน

บ้านผาปอง - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ร้อยละ 60.00 ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเข้ามาในชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงในความทันสมัยในการแต่งกาย ส่วนชาวบ้านทั่วไปส่วนใหญ่ร้อยละ 75.00 ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเข้ามาในชุมชนไม่มีการเปลี่ยนแปลงในความทันสมัยในการแต่งกาย

บ้านเมืองแพม - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ร้อยละ 53.80 ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเข้ามาในชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงในความทันสมัยในการแต่งกาย ส่วนชาวบ้านทั่วไปส่วนใหญ่ร้อยละ 60.00 ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเข้ามาในชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงในความทันสมัยในการแต่งกายเช่นกัน

บ้านแม่สะละ - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวทั้งหมดระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเข้ามาในชุมชนไม่มีการเปลี่ยนแปลงในความทันสมัยในการแต่งกาย ส่วนชาวบ้านทั่วไปส่วนใหญ่ร้อยละ 96.20 ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเข้ามาในชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงในความทันสมัยในการแต่งกาย

บ้านแม่ตะมาน - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ร้อยละ 55.60 ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเข้ามาในชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงในความทันสมัยในการแต่งกาย ส่วนชาวบ้านทั่วไปส่วนใหญ่ร้อยละ 81.50 ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเข้ามาในชุมชนไม่มีการเปลี่ยนแปลงในความทันสมัยในการแต่งกาย

บ้านห้วยหอย - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ร้อยละ 66.70 ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเข้ามาในชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงในความทันสมัยในการแต่งกาย ส่วนชาวบ้านทั่วไปส่วนใหญ่ร้อยละ 52.60 ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเข้ามาในชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงในความทันสมัยในการแต่งกายเช่นกัน

บ้านแม่กำปอง - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวทั้งหมดระบุว่าหลังจากมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเข้ามาในชุมชนไม่มีการเปลี่ยนแปลงในความทันสมัยในการแต่งกาย ส่วนชาวบ้านทั่วไปส่วนใหญ่ร้อยละ 90.00 ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเข้ามาในชุมชนไม่มีการเปลี่ยนแปลงในความทันสมัยในการแต่งกายเช่นกัน

จากข้อมูลทั้งหมดพอสรุปได้ว่า แม้ว่ามากกว่าครึ่งหนึ่งของผู้ให้ข้อมูลทั้งสองกลุ่ม (ร้อยละ 52.40 สำหรับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และร้อยละ 59.10 สำหรับชาวบ้านโดยทั่วไป) ของชุมชนเกือบทั้งหมดให้ข้อมูลว่า มีการเปลี่ยนแปลงในด้านการแต่งกายของคนในโดยแต่งกายด้วยเสื้อผ้าสมัยใหม่มากขึ้น และมีแต่เพียงผู้สูงอายุในชุมชนเท่านั้นที่ยังคงเอกลักษณ์การแต่งกายของตนไว้เป็นส่วนใหญ่ อย่างไรก็ตาม มีจำนวนไม่น้อยของผู้ให้ข้อมูลที่ระบุว่าไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงในการแต่งกายของคนในชุมชนที่มีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

5.3. ผลกระทบการทองเที่ยวเชิงนิเวศต่อชุมชนในด้านเศรษฐกิจ

การท่องเที่ยวมีบทบาทในด้านเศรษฐกิจหลายประการ เช่น การสร้างงาน การสร้างรายได้ การขยายตัวของการลงทุน ตลอดจนการกระจายรายได้ การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สามารถสะท้อนให้เห็นผลกระทบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่อชุมชนในด้านเศรษฐกิจ โดยมีรายละเอียดแต่ละประการดังต่อไปนี้

5.3.1 การประกอบอาชีพ

บ้านสันเจริญ - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวทั้งหมดระบุว่า เมื่อมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเข้ามาในชุมชน ชาวบ้านเปลี่ยนอาชีพไปเป็นมัคคุเทศก์ ส่วนชาวบ้านทั่วไป ส่วนใหญ่ร้อยละ 66.66 ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเข้ามาในชุมชน ชาวบ้านเปลี่ยนอาชีพไปเป็นมัคคุเทศก์ รองลงมาร้อยละ 33.33 เปลี่ยนอาชีพไปขายผ้าปัก

บ้านห้วยหยวก - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ร้อยละ 66.66 ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเข้ามาในชุมชน ชาวบ้านเปลี่ยนอาชีพเป็นมัคคุเทศก์ รองลงมาร้อยละ 33.33 ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ชาวบ้านมีการเปลี่ยนอาชีพไปขายผ้าปัก ส่วนชาวบ้านทั่วไปส่วนใหญ่ร้อยละ 35.90 ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเข้ามาในชุมชน ชาวบ้านเปลี่ยนอาชีพไปผลิตและขายของที่ระลึกจากงานหัตถกรรม เช่น ผ้าปัก รองลงมาร้อยละ 27.50 ชาวบ้านเปลี่ยนไปประกอบอาชีพเป็นมัคคุเทศก์

บ้านสองแคว - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวจำนวนครึ่งหนึ่ง(ร้อยละ 50.00) ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเข้ามาในชุมชน ชาวบ้านเปลี่ยนอาชีพเป็นมัคคุเทศก์ รองลงมาร้อยละ 25.00 ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเข้ามาในชุมชนชาวบ้านเปลี่ยนไปประกอบอาชีพปักผ้า และอาชีพเขียนลายเทียนโบราณ ส่วนชาวบ้านทั่วไปส่วนใหญ่ร้อยละ 37.50 ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเข้ามาในชุมชน ชาวบ้านเปลี่ยนอาชีพไปเป็นมัคคุเทศก์ รองลงมาร้อยละ 25.00 เปลี่ยนอาชีพไปเป็นเจ้าของร้านเครื่องเงินชมพูภูคา และร้อยละ 12.50 เปลี่ยนอาชีพไปประกอบอาชีพ ทำเครื่องเงิน ปักผ้า และขายของที่ระลึก

บ้านห้วยอี - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ร้อยละ 86.70 ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเข้ามาในชุมชน ชาวบ้านเปลี่ยนอาชีพจากการเกษตรไปประกอบอาชีพทอผ้ามากขึ้น

บ้านถ้ำลอด - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยว จำนวนครึ่งหนึ่ง(ร้อยละ 50.00) ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเข้ามาในชุมชน ชาวบ้านเปลี่ยนอาชีพไปประกอบอาชีพรับจ้างก่อสร้าง รองลงมาร้อยละ 33.30 ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเข้ามาในชุมชน ชาวบ้านเปลี่ยนอาชีพไปประกอบอาชีพถือตะเกียงนำทางในถ้ำ ส่วนชาวบ้านทั่วไปทั้งหมด (ร้อยละ 100) ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเข้ามาในชุมชน ชาวบ้านเปลี่ยนอาชีพไปขายของที่ระลึก

บ้านผาป้อง - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวส่วนใหญ่อ้อยละ 75.00 ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเข้ามาในชุมชนชาวบ้านเปลี่ยนอาชีพไปเป็นนวดแผนโบราณ ส่วนชาวบ้านทั่วไปส่วนใหญ่ร้อยละ 66.70 ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเข้ามาในชุมชน ชาวบ้านเปลี่ยนอาชีพไปเป็นมัคคุเทศก์ รองลงมาร้อยละ 33.30 ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเข้ามาในชุมชน ชาวบ้านเปลี่ยนอาชีพไปเป็นนวดแผนโบราณ

บ้านเมืองแพม - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวส่วนใหญ่อ้อยละ 53.30 ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเข้ามาในชุมชน ชาวบ้านเปลี่ยนอาชีพเป็นทอผ้าขายแก่นักท่องเที่ยว รองลงมาร้อยละ 20.00 ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเข้ามาในชุมชน ชาวบ้านเปลี่ยนอาชีพเป็นรับจ้างที่ช่างและมัคคุเทศก์ ส่วนชาวบ้านทั่วไปส่วนใหญ่ร้อยละ 60.00 ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเข้ามาในชุมชน ชาวบ้านเปลี่ยนอาชีพไปประกอบอาชีพทอผ้าขายแก่นักท่องเที่ยว รองลงมาร้อยละ 20.00 ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเข้ามาในชุมชน ชาวบ้านเปลี่ยนอาชีพไปประกอบอาชีพรับจ้างที่ช่างและมัคคุเทศก์

บ้านแม่และ - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวทั้งหมด (ร้อยละ 100) ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเข้ามาในชุมชน ชาวบ้านเปลี่ยนอาชีพเป็นมัคคุเทศก์ ส่วนชาวบ้านทั่วไปส่วนใหญ่ร้อยละ 47.40 ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเข้ามาในชุมชน ชาวบ้านเปลี่ยนอาชีพเป็นค้าขาย รองลงมาร้อยละ 10.50 ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเข้ามาในชุมชน ชาวบ้านเปลี่ยนอาชีพไปประกอบอาชีพรับจ้างหาบของและมัคคุเทศก์

บ้านแม่ตะมาน - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวทั้งหมด (ร้อยละ 100) ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเข้ามาในชุมชน ชาวบ้านเปลี่ยนอาชีพเป็นเป็นลูกจ้างปางช้าง - ทำแพ ส่วนชาวบ้านทั่วไปทั้งหมด (ร้อยละ 100) ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเข้ามาในชุมชน ชาวบ้านเปลี่ยนอาชีพไปประกอบอาชีพเป็นลูกจ้างปางช้าง - ทำแพ

บ้านห้วยหอย - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวทั้งหมด (ร้อยละ 100) ระบุว่า มีชาวบ้านย้ายออกไปทำงานนอกหมู่บ้านน้อยกว่าเดิม ส่วนชาวบ้านทั่วไปส่วนใหญ่ร้อยละ 50.00 ระบุว่า มีชาวบ้านย้ายออกไปทำงานนอกหมู่บ้านน้อยกว่าเดิมเช่นกัน

บ้านแม่กำปอง - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวทั้งหมด (ร้อยละ 100) ระบุว่า ชาวบ้านเปลี่ยนอาชีพไปทำอาชีพให้บริการที่พักแก่นักท่องเที่ยว ส่วนชาวบ้านทั่วไป จำนวนครึ่งหนึ่ง(ร้อยละ 50) ระบุว่า มีชาวบ้านเปลี่ยนอาชีพไปประกอบอาชีพให้บริการที่พักแก่นักท่องเที่ยวและจำนวนครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 50) ประกอบอาชีพมัคคุเทศก์

จากข้อมูลที่ได้เกี่ยวกับผลกระทบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่อชุมชนภาคเหนือในด้านการประกอบอาชีพที่เปลี่ยนไป พอสรุปได้ว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวชาวบ้านในชุมชนมีการเปลี่ยน

อาชีพ โดยเฉพาะผู้มีส่วนได้ส่วนเสียซึ่งระบุว่า อาชีพที่เปลี่ยนไปนั้นมักเป็นอาชีพที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการท่องเที่ยว เช่น อาชีพมัคคุเทศก์ อาชีพอู่แพ อาชีพผลิตของที่ระลึก (เช่น ผ้าปัก และหัตถกรรมเครื่องเงิน) อาชีพหมอนวดแผนโบราณ อาชีพรับจ้างในสถานประกอบการท่องเที่ยวของเอกชน เป็นต้น ซึ่งอาชีพเหล่านี้แตกต่างไปตามสถานที่ที่มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน เช่น บ้านผาป่อง ชาวบ้านหลายคนเปลี่ยนไปเป็นหมอนวดแผนโบราณ และบ้านถ้ำลอดซึ่งชาวบ้านจำนวนมากเปลี่ยนไปเป็นคนอู่แพและคนถือตะเกียง เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการนักท่องเที่ยวซึ่งมักคล้ายคลึงกันในหลายชุมชน อันได้แก่ การขายอาหาร การขายของที่ระลึก (ซึ่งประเภทของที่ระลึกจะแตกต่างกัน ตามชนเผ่าของแต่ละชุมชน เช่น ผ้าของเผ่าม้ง และผ้าทอของปะกาเกอญอ เป็นต้น)

อย่างไรก็ตามเมื่อเปรียบเทียบกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวแล้ว ชาวบ้านทั่วไปประกอบการเปลี่ยนแปลงในการประกอบอาชีพน้อยกว่า โดยชาวบ้านเหล่านี้ระบุว่า คนในชุมชนส่วนใหญ่ยังคงประกอบอาชีพหลัก ซึ่งได้แก่ การเกษตร (การทำไร่ ทำนา และทำสวน) เป็นหลัก มีเพียงส่วนน้อยที่หันไปประกอบอาชีพอื่น โดยเฉพาะอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ มัคคุเทศก์ ขายของที่ระลึก หรือขายอาหารและเครื่องดื่มแก่นักท่องเที่ยว เป็นต้น

5.3.2 ค่าครองชีพในชุมชน

บ้านสันเจริญ - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ร้อยละ 75.00 ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชน ค่าครองชีพในชุมชนไม่เพิ่มขึ้น ส่วนชาวบ้านทั่วไปส่วนใหญ่ร้อยละ 85.70 ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนค่าครองชีพไม่เพิ่มขึ้นเช่นกัน

บ้านห้วยหยวก - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวทั้งหมดระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนทำให้ค่าครองชีพเพิ่มขึ้น ส่วนชาวบ้านทั่วไปส่วนใหญ่ร้อยละ 80.80 ให้ข้อมูลว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนค่าครองชีพไม่เพิ่มขึ้น

บ้านสองแคว - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวเพียงครึ่งหนึ่ง(ร้อยละ 50.00) ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนค่าครองชีพไม่เพิ่มขึ้น ส่วนชาวบ้านทั่วไป ส่วนใหญ่ร้อยละ 84.60 ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนค่าครองชีพไม่เพิ่มขึ้น

บ้านห้วยอี - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ร้อยละ 60.00 ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนทำให้ค่าครองชีพเพิ่มขึ้น

บ้านถ้ำลอด - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ร้อยละ 76.90 ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนทำให้ค่าครองชีพเพิ่มขึ้น ส่วนชาวบ้านทั่วไป ทั้งหมดระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนทำให้ค่าครองชีพเพิ่มขึ้น

บ้านผาบ่อง - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ร้อยละ 90.00 ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนทำให้ค่าครองชีพเพิ่มขึ้น ส่วนชาวบ้านทั่วไป ทั้งหมดระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนค่าครองชีพไม่เพิ่มขึ้น

บ้านเมืองแพม - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ร้อยละ 57.10 ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนทำให้ค่าครองชีพไม่เพิ่มขึ้น ส่วนชาวบ้านทั่วไปส่วนใหญ่ร้อยละ 75.00 ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนค่าครองชีพไม่เพิ่มขึ้น

บ้านแม่สะ - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวเพียงครึ่งหนึ่ง(ร้อยละ 50.00) มี ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนค่าครองชีพไม่เพิ่มขึ้น ส่วนชาวบ้านทั่วไปส่วนใหญ่ร้อยละ 91.30 ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนค่าครองชีพไม่เพิ่มขึ้น

บ้านแม่ตะมาน - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ร้อยละ 88.90 ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนทำให้ค่าครองชีพเพิ่มขึ้น ส่วนชาวบ้านทั่วไปส่วนใหญ่ร้อยละ 63.30 ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนทำให้ค่าครองชีพเพิ่มขึ้น

บ้านห้วยหอย - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวทั้งหมดระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนค่าครองชีพไม่เพิ่มขึ้น ส่วนชาวบ้านทั่วไปทั้งหมดระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนค่าครองชีพไม่เพิ่มขึ้นเช่นกัน

บ้านแม่กำปอง - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ร้อยละ 80.00 ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนทำให้ค่าครองชีพเพิ่มขึ้น ส่วนชาวบ้านทั่วไป ทั้งหมดระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนค่าครองชีพไม่เพิ่มขึ้น

ผลการศึกษาผลกระทบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่อสถานการณ์ค่าครองชีพในชุมชน พบว่า ข้อมูลที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลทั้งสองกลุ่มจากชุมชนที่ศึกษาทั้งหมดมีความแตกต่างกัน มีชุมชนจำนวน 6 ชุมชนที่ทั้งสองกลุ่มของผู้ให้ข้อมูลระบุว่า ค่าครองชีพในชุมชนของตนไม่มีการเปลี่ยนแปลง ในขณะที่ 2 ชุมชน (บ้านถ้ำลอด และบ้านแม่ตะมาน) ระบุว่า ค่าครองชีพสูงมากขึ้น และอีก 3 ชุมชนมีความหลากหลายในข้อมูลของทั้งผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและชาวบ้าน

5.3.3 รายได้จากการท่องเที่ยว

บ้านสันเจริญ - ครึ่งหนึ่งผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวเพียงครึ่งหนึ่ง(ร้อยละ 50.00) ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น ส่วนชาวบ้านทั่วไปส่วนใหญ่ร้อยละ 60.00 ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนไม่ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น

บ้านห้วยหอยก - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ร้อยละ 66.70 ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น ส่วนชาวบ้านทั่วไป ส่วนใหญ่ร้อยละ 67.90 ระบุว่า หลังจากมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนไม่ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น

ลวด และบ้านแม่ตะมาน ที่ผู้ให้ข้อมูลทั้งสองกลุ่มระบุตรงกันว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทำให้รายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยวของพวกเขาเพิ่มขึ้น ในขณะที่ผู้ให้ข้อมูลทั้งสองกลุ่มของบ้านห้วยหยวกให้ข้อมูลตรงกันว่า การมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนไม่ทำให้รายได้ในชุมชนเพิ่มขึ้น

5.4. ผลกระทบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่อชุมชนด้านการอนุรักษ์และการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว

ผลการศึกษาผลกระทบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่อชุมชนในด้านการอนุรักษ์และการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว พบว่า เกิดการรวมกลุ่มในการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชนบางชุมชน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

บ้านสันเจริญ - เกิดการจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวของตนเอง เช่น บริเวณ(น้ำออกภู) และแหล่งอนุรักษ์พันธุปลา ได้มีการจัดเวรยามผลัดเปลี่ยนดูแลรักษาตลอดจนจัดตั้งกลุ่มการจัดการการท่องเที่ยวคอยดูแลรักษาสถานที่ท่องเที่ยว และควบคุมดูแลกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวของชุมชน

บ้านห้วยหยวก - มีการรวมกลุ่มเพื่อจัดการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สำคัญ คือ การเดินป่า และการเยี่ยมชมเผ่าตองเหลือง สำหรับกิจกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนยังไม่มีดำเนินการเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน

บ้านสองแคว - แม้ว่าจะได้รับการสนับสนุนด้านการจัดสร้างศูนย์วัฒนธรรมบ้านสองแคว เพื่อเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวของชุมชน และการส่งเจ้าหน้าที่ไปให้ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแก่ชุมชน จากศูนย์พัฒนาและส่งเสริมชาวเขาจังหวัดน่าน แต่ชุมชนยังไม่มีมีการรวมกลุ่มเพื่อจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนที่ชัดเจน รวมทั้งยังไม่ปรากฏกิจกรรมที่ชัดเจนในการอนุรักษ์ทรัพยากรของชุมชน

บ้านห้วยฮี้ - ด้วยการสนับสนุนจากโครงการฟื้นฟูชีวิตและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นองค์กรภาคเอกชนที่พัฒนาด้านการท่องเที่ยวของชุมชนเผ่าปะกาเกญอ ในจ.แม่ฮ่องสอนทำให้บ้านห้วยฮี้ มีรูปแบบของการรวมกลุ่มเพื่อบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่ชัดเจนมีคณะกรรมการที่จัดตั้งขึ้นเพื่อบริหารจัดการการดำเนินการและผลประโยชน์ที่เกิดจากการท่องเที่ยวที่เข้มแข็ง มีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบกันอย่างชัดเจน รวมถึงการมีกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน

บ้านถ้ำลวด - เนื่องจากเป็นชุมชนที่มีการท่องเที่ยวมานาน บ้านถ้ำลวดจึงมีกลุ่มจัดการท่องเที่ยวที่ชัดเจน ได้แก่ กลุ่มผู้ดูแล และกลุ่มผู้ถือตะเกียงนำทาง ซึ่งแต่ละกลุ่มมีกฎระเบียบเกี่ยวกับค่าตอบแทน และสิทธิประโยชน์ของกลุ่มและสมาชิกที่ชัดเจน สำหรับกิจกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติก็มีการวางกิจกรรม และกฎระเบียบในการอนุรักษ์ เช่น การวางกฎระเบียบของการแบ่งเวรเพื่อดูแลรักษาบริเวณรอบถ้ำ และพื้นที่ใกล้เคียง การรณรงค์ในการทิ้งขยะ เป็นต้น

บ้านผาปอง - ไม่ปรากฏกลุ่มดำเนินการกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ชัดเจน การบริหารจัดการน้ำพุร้อนซึ่งเป็นที่ท่องเที่ยวขึ้นอยู่กับองค์การบริหารส่วนตำบลผาปอง ส่วนกิจกรรมนวดแผนโบราณมีกลุ่มนวดแผนโบราณซึ่งอยู่ในรูปแบบของคณะกรรมการนวด แต่การดำเนินการยังอยู่ในช่วงเริ่มต้น นอกจากนี้การวิจัยยังไม่ปรากฏกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยวชุมชน

บ้านเมืองแพม - ไม่มีรูปแบบการดำเนินการด้านการท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวและกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน

บ้านห้วยหอย - ไม่มีรูปแบบการดำเนินการด้านการท่องเที่ยวและกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่ดำเนินการโดยชุมชน

บ้านแม่ตะมาน - การดำเนินการและการบริหารกิจกรรมการท่องเที่ยว ตลอดจนกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติดำเนินการโดยบริษัทเอกชนและผู้ประกอบการจากภายนอก ชุมชนมีส่วนน้อยมาก คนในชุมชนเกี่ยวข้องในด้านของการรับจ้างทำงาน

บ้านแม่กำปอง - ด้วยการสนับสนุนช่วยเหลือด้านวิชาการและบริหารจัดการจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวหลายหน่วยงาน มีการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนในรูปแบบของคณะกรรมการการท่องเที่ยวที่มีรูปแบบชัดเจน มีระบบในการดูแลกิจกรรมการท่องเที่ยว และมีกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะทรัพยากรป่าไม้และแหล่งน้ำ เช่น การปลูกต้นพริกไทยได้ไม่ยืนต้นเพื่อความชุ่มชื้น เช่น การดูแลรักษาสถานที่ และการจัดเก็บขยะ มีเพียงน้อยชุมชนที่มีกิจกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติแต่ด้านอื่น เช่น การปลูกป่า และการอนุรักษ์พันธุ์ไม้ในป่า อย่างไรก็ตามมีหลายชุมชนที่ไม่มีรูปแบบของการจัดการ และไม่มีกิจกรรมของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติปรากฏให้เห็น

จากข้อมูลข้างต้นพอสรุปได้ว่า ในชุมชนที่ศึกษามีทั้งชุมชนที่มีการจัดตั้งกลุ่มเพื่อบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งรวมทั้งมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งมีหลายชุมชนเน้นในด้านรักษาความสะอาดและความสวยงามสถานที่ เช่น การดูแลสถานที่ และการจัดเก็บขยะ มีบางชุมชนที่มีกิจกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติด้านอื่น เช่น การปลูกป่า และการอนุรักษ์พันธุ์ไม้ในป่า และหลายชุมชนที่ไม่มีรูปแบบของการจัดการและไม่มีกิจกรรมของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติปรากฏให้เห็น

ตอนที่ 6 แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสมสำหรับชุมชนในชนบทภาคเหนือของประเทศไทย

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์นักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมในสถาบันการศึกษาในภาคเหนือ ผู้ประกอบการท่องเที่ยวหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ผู้นำท้องถิ่นที่มีการท่องเที่ยวสามารถ ได้มาซึ่ง

ข้อเสนอในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสมสำหรับชุมชนในชนบทภาคเหนือของประเทศไทย ดังต่อไปนี้

1. ในด้านการจัดการพื้นที่ท่องเที่ยว ควรให้ชุมชนมีส่วนร่วมตั้งแต่ต้น โดยเน้นแนวคิดในเรื่องสิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากรเป็นหลัก โดยในด้านการท่องเที่ยวชุมชนควรเป็นผู้บริหารจัดการ รัฐและหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องควรเป็นเพียงผู้ให้คำปรึกษาเท่านั้น เมื่อชุมชนตระหนักในเรื่องสิทธิชุมชนในการบริหารจัดการ จะทำให้ชุมชนมีความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของทรัพยากรเกิดความหวงแหนและดูแลรักษาทรัพยากรเสมือนเป็นของตน ทำให้การใช้ทรัพยากรเกิดความยั่งยืน
2. เพื่อลดปัญหาผลกระทบด้านการสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยว ควรมีการกำหนดและประกาศเส้นทางการท่องเที่ยวที่ชัดเจน เพราะการเปลี่ยนแปลงเส้นทางการท่องเที่ยวอยู่เรื่อย ๆ อาจทำให้เกิดผลกระทบต่อป่าได้ เนื่องจากการไปเหยียบย่ำหรือทำลายต้นไม้ ควรมีการจัดทำป้ายสื่อความหมายและเส้นทางในบริเวณที่เป็นเส้นทางการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความชัดเจน โดยการกระทำดังกล่าวดำเนินการโดยเน้นความร่วมมือระหว่างชุมชนกับหน่วยงานและผู้ประกอบการ
3. เพื่อประสิทธิภาพในการจัดการป่าอนุรักษ์ และป่าชุมชน และลดความขัดแย้งระหว่างชุมชน ป่าไม้ เจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้ประกอบการ ควรจัดทำแผนกำหนดแนวทางในเรื่องนักท่องเที่ยว ทั้งในด้านการกำหนดกิจกรรมท่องเที่ยวทั้งหมด ตลอดจนการควบคุมดูแลพฤติกรรมนักท่องเที่ยว และการดูแลรักษาสภาพแวดล้อมในเส้นทางท่องเที่ยว
4. ควรมีการสร้างแนวทางในการนำเอากองทุนในชุมชน เช่นกองทุนหมู่บ้าน เครดิตยูเนียน เข้ามาลงทุนดำเนินกิจการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในชุมชน โดยลงทุนจัดทำในรูปแบบของธุรกิจชุมชน
5. เนื่องจากธรรมชาติของการท่องเที่ยวในชุมชนมีลักษณะไม่แน่นอน บางฤดูกาลนักท่องเที่ยวมีจำนวนมาก ชุมชนจึงมีการดูแลรักษาเส้นทางเป็นอย่างดี แต่ในบางฤดูกาลไม่มีนักท่องเที่ยวชุมชน ไม่มีการดูแลเส้นทางท่องเที่ยว ปลดปล่อยให้แหล่งท่องเที่ยวเหล่านั้นเสื่อมโทรม การหามาตรการให้มีจำนวนนักท่องเที่ยวเดินทางท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอเป็นสิ่งจำเป็น จึงควรมีการประชาสัมพันธ์ในฤดูกาลที่มีจำนวนนักท่องเที่ยวน้อย และเชื่อมโยงกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนกับการท่องเที่ยวในลักษณะอื่น เช่น การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ เป็นต้น